

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Populismus v současné české a německé stranické
politice - příklad Alternativy pro Německo a Svobody a
přímé demokracie v České republice

Vypracovala: Veronika Růžičková
Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 74b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam i o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 23. 4. 2019

.....
Veronika Růžičková

Anotace

Ve své práci se zaměřuji na téma populismu, jeho definici, zařazení v rámci systému politických směrů, stručnou historii vývoje v rámci západní demokracie, jeho charakteristické rysy a současnou tendenci růstu podílu populistických stran na participaci v prostředí parlamentů zastupitelských demokracií i nárůstu podpory populistických kandidátů v prostředí prezidentských demokracií. Konkrétně se zaměřím na dvě politické strany, jednu v rámci německého a druhou v rámci českého systému parlamentních stran. Představím hlavní společné rysy a rozdíly německé politické strany Alternativa pro Německo (Alternative für Deutschland – AfD) a české politické strany Svoboda a přímá demokracie (SPD) v historickém vývoji, struktuře organizace, volebním programu a předvolební kampani. Dále bude provedena analýza volebních výsledků do parlamentů v jednotlivých zemích (v Německu Deutscher Bundestag, v ČR Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR).

Abstract

In this paper I concentrate on the topics of populism, its explicit definition, attribution within the system of political course, short history of development within the scope of western democracy, its distinctive traits and its contemporarily increasing tendency of influence of populist parties in the parliament of the representative democracy and also the advancement of populist candidates in countries which possess a presidential system. I focus on two parties in particular, one within the framework of the German and another within the Czech parliament party system. I provide insight on the main characteristics and differences between the German political party Alternative für Deutschland (AfD), and the Czech political party Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD) in terms of temporary development, structure of the organization, election program and canvass. Further, an analysis of the election results in both parliaments in those countries is pointed out.

Klíčová slova: populismus, Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura, Alternativa pro Německo, volby do PSP ČR, volby do Spolkového sněmu

Keywords: populism, Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura, Alternative für Deutschland (AfD), election for the house of representatives of the parliament of the Czech Republic, federal election

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Populismus jako pojem	7
2.1	Definice populismu	7
2.2	Typologie populismu.....	8
3	Novodobý evropský populismus	9
3.1	Příčiny novodobého populismu v Evropě	9
3.2	Terminologie v populismu	10
3.2.1	Lid (národ).....	10
3.2.2	Elity	11
3.2.3	Populista (vůdce).....	11
3.3	Jazyk populismu	12
3.4	Znaky populismu.....	12
3.5	Mobilizační témata	14
3.6	Populismus versus demokracie.....	14
4	Česká parlamentní politika	15
4.1	Parlament České republiky.....	16
4.2	Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2017	16
4.2.1	Zvolené politické subjekty	16
4.2.2	Výsledky voleb.....	17
4.3	Bližší analýza strany Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura.....	17
4.3.1	Osobnost Tomia Okamury	17
4.3.2	Hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury	18
4.3.3	Struktura strany	19
4.3.4	Program	21
4.3.5	Komunikace s voliči	26
4.3.6	Předvolební kampaň	27
4.3.7	Povolební situace.....	28
5	Německá parlamentní politika.....	31
5.1	Spolkový sněm (Bundestag).....	31
5.2	Volby do německého Spolkového sněmu (Bundestag) v roce 2017	32
5.2.1	Zvolené politické subjekty	32
5.2.2	Výsledky voleb.....	32

5.3	Bližší analýza strany Alternativa pro Německo (AfD)	32
5.3.1	Vznik Alternativy pro Německo (AfD).....	32
5.3.2	Periodizace vývoje z hlediska pozice hlavního lídra strany	33
5.3.3	Struktura strany	35
5.3.4	Program	38
5.3.5	Komunikace s voliči	43
5.3.6	Předvolební kampaň	43
5.3.7	Povolební situace.....	44
6	Shrnutí výsledků analýzy	46
6.1	Hnutí SPD a jeho základní charakteristika	46
6.2	Strana AfD a její základní charakteristika.....	47
6.3	Porovnání SPD a AfD	47
7	Závěr.....	50
8	Seznam Literatury	51

1 Úvod

Současná tendence nárůstu počtu populistických stran v rámci celosvětové politiky a jejich prosazování se v jednotlivých zemích vyvolává řadu otázek v odborné politologické diskuzi. Jde především o definici pojmu populismus, jaké prvky jsou charakteristické pro všechny tyto strany, a to zejména jak z hlediska rétoriky, pojetí společnosti, komunikace s voliči, tak z hlediska hodnot, které zastávají.

Tato práce se bude ve své teoretické části zabývat právě těmito oblastmi zkoumání populismu, přičemž bude na základě odborné literatury předloženo více možností, jak tento pojem je vykládán z hlediska definice i typologie.

Dalším předmětem zkoumání je především soudobý evropský populismus, u kterého bude vyložen historický vývoj, příčiny vzmachu v Evropě, vidění společnosti a vysvětlení stěžejních pojmů, které jsou pro něj charakteristické. Také je věnována samostatná kapitola i jazyku populismu a jeho základním rysům, mobilizačním tématům a v neposlední řadě i slučitelnost populismu s demokracií.

V praktické části se práce věnuje konkrétně dvěma stranám v rámci českého a německého stranického systému, které uspěly v roce 2017 ve volbách do parlamentů dané země, budou nastíněny jejich shodné a rozdílné znaky z hlediska vzniku strany, jejich vývoje, organizace, volebního programu, komunikace s voliči, jejich hlavních komunikačních kanálů, voličské základny, analýzy volebních výsledků a působení v parlamentu dané země rok po volbách.

V případě českého stranického systému půjde o stranu Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura. Zde je věnována značná pozornost osobnosti Tomia Okamury jakožto lídra a mluvčího strany a jeho předchozí straně Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury.

V německém stranickém systému se práce věnuje Alternativě pro Německo (Alternative für Deutschland), která z hlediska organizace má ve svém středu více spolkových mluvčích (ti vystupují jako předsedové), tudíž je i pozornost věnována vnitřnímu boji o předsednické posty.

2 Populismus jako pojem

2.1 Definice populismu

Pojem populismus a jeho definice je v odborné literatuře nejednoznačná. Politologové zabývající se tímto pojmem dochází k mnoha definicím, přičemž se snaží co nejkompexněji zachytit jeho podstatné rysy (jak ukáží později v této práci), což dokazuje, o jak obsáhlý a nejednoznačný pojem se jedná. Přesto se pokusím nastínit základní strukturu možných druhů interpretací, které se nejčastěji v odborné literatuře objevují.

Populismus a jeho definice můžeme rozčlenit do třech hlavních kategorií, které se navzájem od sebe liší v pojmenování podstaty pojmu. Populismus "jako způsob myšlení, tedy typ mentality nebo myšlenkové konstrukce."¹ Tato definice patří mezi nejobecnější, a tudíž nezahrnuje žádné specifické znaky, které by populismus odlišovaly od jiné myšlenkové konstrukce. Dále pak populismus jako „ideologie, která proti sobě staví dvě protikladné skupiny – lid a elity,“ přičemž se jedná o značně zúženou ideologii, jelikož ideologie v plném rozsahu nabízí komplexní světonázor, což v případě populismu, který je determinován časem a místem, tj. reaguje na aktuální témata v konkrétní společnosti, neplatí. Třetí a poslední kategorií je populismus jako „politický styl, resp. politická strategie či způsob politické komunikace.“ Opět i tato definice je značně obecná a neobsahuje žádná znaková specifika.²

Z tohoto důvodu dále přikládám i definici Jana-Wenera Müllera, který svou charakteristiku populismu definoval takto: „[populismus je] způsob vnímání politického světa, který staví na morálně čistém a plně sjednoceném lidu proti elitám, které jsou považovány za zkorumpované nebo nějakým způsobem morálně podřadnější.“³ V této definici poukázal na hlavní rys populismu, což je konflikt mezi vládnoucí politickou reprezentací (elitou), která je vnímána jako ovládající skupina, a občany, kteří naopak představují ovládanou skupinu. Občané v tomto konfliktu protichůdných zájmů v rámci populistické rétoriky platí jako univerzální, homogenní skupina založená na morálním základu.

¹ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 14

² KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 14.

³ MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 32.

2.2 Typologie populismu

Dále uvedu několik typologií populismu, které nastíní několik základních typů populismu, které se vážou nejen k evropské populistické tradici, ale i k tradici severoamerického nebo latinskoamerického populismu.

Typologie podle britské politoložky Margaret Canovan rozlišuje populismus na agrární a politický. Agrární populismus zahrnuje tři podtypy jako farmářský radikalismus (90. léta 19. století v USA), agrární nebo lidové strany typické pro východní Evropu a socialistický agrarismus (19. století v Rusku). Politický populismus je na rozdíl od agrárního populismu nadčasový a rozlišuje čtyři podtypy jako populistickou diktaturu (typické pro Latinskou Ameriku, např. vláda Juana Dominga Peróna v Argentině); populistickou demokracii, která se dovolává přímé demokracie v podobě referend (typické pro dnešní Evropu); reakční populismus a populismus politiků, který je taktickou snahou zaujmout voliče z nižších vrstev.

V současnosti nejdiskutovanější je Muddeova typologie zabývající se populismem pravého a levého politického spektra, přičemž by levicový populismus mohl být charakterizován jako sociálně-ekonomický s důrazem na sociální spravedlnost. Za jádro pravicového populismu jsou považovány politické otázky, které dávají příležitost se vymezit vůči stávajícím elitám, institucím nebo i celé zastupitelské demokracii.

Česká typologie Havlíka a Pinkové, kteří zkoumali politické strany a jejich politické programy a apely, určila dvě kategorie – strany výlučně populistické a strany nevýlučně populistické. Pro strany výlučně populistické je charakteristický pouze populistický apel, kdežto pro strany nevýlučně populistické je typický populistický apel spojený ještě s nějakým dalším.⁴

K populistickým stranám doplním typologii Šolkay, slovenského politologa, který strany rozlišil na identické, tj. ty, jejichž hlavní účel je změna systému a boj proti elitám, a neidentické, které mají svůj politický program odkazující se k nějaké ideologii a populismus je jenom její komunikační prostředek. Pro identickou populistickou stranu platí termín populismus jako „podstata“, kdežto u neidentické populistické strany se jedná o použití termínu populismu jako „vlastnosti.“⁵

Francouzský politolog Pierre-André Taguieff dává přednost rozlišení na základě politického stylu a strategie na dva druhy s ohledem na sjednocující prvek lidu jakožto

⁴ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTRÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 16-17.

⁵ DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5. S. 130-131.

základu. První je sociální populismus (nebo také populismus protestu), druhý národní populismus (též populismus totožnosti). Sociální populismus se vymezuje vůči všem elitám bez ohledu na to, zda se jedná o elity ekonomické, sociální, politické nebo kulturní. Právě zastupitelská demokracie je označena jako hlavní důvod jejich nadvlády, proto je nezbytné více lid zapojit do participace na politickém dění, a to formou přímé demokracie (referend). Národní populismus sjednocující lid na základě jednoty národa, což automaticky vylučuje jiné národnosti a vytváří nepřátelskou společnost vůči cizincům a jiným kulturám.

Rakouský politolog Anton Pelinka uvedl typologii, která kříží principy politické mobility a orientace, což umožňuje určit dva typy populismu, přičemž jeden vychází z lidu (z masy) a druhý z již existujících elit. Tzv. dolní populismus vychází z masy a nejlépe zastupuje vůli nespokojeného lidu ve formě politických hnutí a jejich politických aktivit. Naproti tomu tzv. horní populismus je formován z již existujících elit, které lidem manipulují nebo ho přímo ovládají.

Mudde společně s Kaltwasserem vypracovali typologii, která je založená na začleňování či vyčleňování skupin do nebo ze společnosti, což je způsobeno dvojím výkladem „my“ v populistické rétorice. Inkluzivní populismus chápe pojem „my“ plebejsky, a tudíž se snaží sociálně vyloučené skupiny začleňovat do majoritní společnosti a stávají se subjektem politického dění. Tento typ populismu je typický pro Latinskou Ameriku. V opačném případě je tomu u exkluzivního populismu, který je typický pro Evropu, kde dochází k vylučování jiných kulturních či národnostních skupin z majoritní společnosti, aby se docílilo označení nepřítele a homogenity lidu.⁶

3 Novodobý evropský populismus

3.1 Příčiny novodobého populismu v Evropě

Podle mnohých politologů přichází v 80. letech 20. století nová vlna populismu přes západní Evropu, která se od předchozích forem liší v několika ohledech, a to v příčinách a okolnostech vzniku. Jako hlavní příčina je označována posilující role politických vůdců na úkor politických stran a jiných institucí. Druhou neméně závažnou příčinou postupného prosazování se populistické doktríny je i postupný úpadek důvěry občanů ve své představitele. Problémy současných evropských demokracií jako korupce, klientelismus, byrokracie a další patologie jsou ztotožňovány se zastupitelskou demokracií a „zkažeností“ elit, které vycházejí

⁶ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTRÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 16 – 18.

z demokratického pluralismu, tj. stranického systému.⁷ I podle politologa Jana-Wenera Müllera je „populismus silný v místech se slabými stranickými systémy.“⁸

Populismus se tak stává reakcí na současný slabý a „zkorumpovaný“ stranický systém většiny evropských zemí a přivádí do politické diskuze nové osobnosti se silnými sklony k vůdčovství a jejich nová hnutí, která bojují ve jménu lidu. Celý tento proces urychlila ještě ekonomická krize v roce 2008, která prohloubila i krizi politickou. V neposlední řadě je pro rok 2015 synonymum migrace, která se stala hlavním tématem populistických předáků, ale i tradičních politiků, kteří převzali část populistické rétoriky.⁹

Politoložka Nadia Urbinati také upozorňuje, že „demokracie dnes nemá legitimního soupeře: bylo by obtížné odmítnout ji ve jménu vlády, která by více respektovala občanské a politické svobody.“¹⁰

Nabízí se otázka, zda populismus je ve své podstatě prodemokratický, nebo naopak odporuje demokratickým zásadám, přičemž ho můžeme chápat jako „prototalitní“ nebo minimálně jako směřující k totalitě.

3.2 Terminologie v populismu

Aby bylo možné pochopit rétoriku populistů, je důležité ozřejmit tři základní pilíře, na kterých staví populistická rétorika, a tj. lid (v jiných kontextech též národ), elity a vůdce.

3.2.1 Lid (národ)

Lid (latinsky *populus*) je stěžejním pojmem populismu. Lid je brán jako suverén, tj. zdroj veškeré moci, a sám o sobě je nejvyšší hodnotou. Je většinový a hromadný aktér, který je zároveň nositelem kolektivních hodnot a vědomí.

Zároveň pod pojem lid může být zahrnut i pojem národ, který je opět homogenní a jednotně vystupující skupinou navenek. Do pojmu národ nepatří dle populistické rétoriky cizinci či jiná etnika, která nejsou považována za majoritní společnost.¹¹

⁷ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 21 – 22.

⁸ MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 80.

⁹ TABERY, Erik. *Opuštěná společnost. Česká cesta od Masaryka po Babiše*. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-849-7. S. 50 – 51.

¹⁰ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0. S. 14.

¹¹ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 19.

Díky tomuto výkladu pojmu lid dochází k vyčlenění nežádoucích skupin občanů, kteří buď spadají do skupiny „cizinci“ nebo „menšiny“. Cizinci svou kulturou přinášejí do jiného státu cizí element, který je populismem v dané zemi vnímán jako nežádoucí, ba přímo nebezpečný, jelikož narušuje vlastní tradice a kulturu daného státu. Dalším ohrožením může být i trh práce, kde cizinci (nejčastěji z východních zemí Evropy, jako například z Ukrajiny) obsazují pracovní pozice a zhoršují tak uplatnitelnost domácího obyvatelstva na trhu práce. Menšiny pak jsou ze strany populistické rétoriky označovány jako další narušitelé zaběhlých tradic nebo jako příživníci sociálního systému (například u romského obyvatelstva).

Rok 2015 přinesl do politické diskuze otázku migrace, která se týká zejména obyvatelstva z Blízkého Východu a afrických států. Tito lidé, nejčastěji muslimského vyznání, představují pro populisty nejen cizince, ale i jiné etnikum, a právě i věřící jiného náboženství.

3.2.2 Elity

Elity jsou jinými slovy představitelé určitého systému, kteří svou „zkažeností“ usilují o zničení lidu, nebo přinejmenším žijí na jeho úkor. Populismus nevnímá elity jenom jako politické, nicméně rozlišuje i mezi těmi ekonomickými, sociálními nebo kulturními. Veškeré elity symbolizují zkaženost, která je dávana do protikladu s „pravým“ nebo „dobrým“ lidem.¹²

3.2.3 Populista (vůdce)

V případě populismu vznikají zejména monolitické politické strany, které jsou podřízeny jednomu vůdci, proto patří tento pojem ke stěžejním.¹³ Populista nebo také vůdce je zosobnění několika protikladů, které se zde pokusím nastínit. Vůdce, ač charismatický a výjimečný, pochází z lidu a jeho normy jsou ve shodě s normami lidu. To znamená, že vůdce vždy zosobňuje vůli lidu a také v tomto bodě tkví diktátorská povaha populistických hnutí, protože jinak to znamená, že pokud se změní vůle lidu, musí se změnit i vůle vůdce a obráceně. Populista je proti pluralismu a tradičnímu politickému zastoupení, přesto aby mohl hájit lid a jeho zájmy, musí vstoupit do politiky a volí tuto cestu jenom jako prostředek k vyššímu cíli. I když vazby lidu jsou vůči politikům proti institucionální, vazba s vůdcem je

¹² KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 19.

¹³ MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 45.

typem vazby osobní, tudíž tímto vysvětlením se populismus pokusil vyřešit vztah vůdce a lidu v případě, že se populističtí stane „novou elitou.“¹⁴

3.3 Jazyk populismu

Jak jsem již v kapitole „Terminologie populismu“ nastínila, populisté jakožto vůdci vycházejí z lidu, který je pečlivě definován jako národnostně a etnicky homogenní. „My“ je tedy myšlen národ stojící na jedné tradici, kultuře a jazyku se stejnými názory a postoji, kdežto „oni“ jsou ti, kteří této definici neodpovídají (příslušnost k jiné etnické menšině apod.) nebo patří mezi jinou skupinu, a to „elity“. Na tomto náčrtu je možno vidět, jak je svět politických aktérů rozdělen na skupiny, ze kterých jen jedna je považována za „správnou“ a ostatní jsou „špatné“. Tato polarizace a značné zjednodušení rétoriky oproti tradičním politikům, kteří mluví v komplexnějších souvislostech a odborných termínech, může znamenat pro občana jednodušší orientaci v politickém dění. Pro jazyk populistů je proto typické, že nálepkuje, zjednodušuje a i forma promluvy je daleko méně komplikovaná a více přiblížená běžné mluvě nevyhýbající se pejorativním výrazům, aby cílila na širší masy.

Nezřídka se stává, že bývá pokládáno rovnítko mezi správnou politikou a zdravým rozumem,¹⁵ což vede k vytváření jednoduchých a rychlých řešení i u problémů na úrovni státu, které takovýmto způsobem jednoznačně řešeny být nemohou, ale pro širokou veřejnost jsou opět snadno čitelné a selským rozumem zdůvodnitelné.

Média jakožto komunikační kanál veškerého politického dění mohou značně zkreslit politickou realitu. Nicméně pokud mají populisté pocit, že jim není dán dostatečný prostor v médiích, dochází nezřídka k její kritice. Novým informačním kanálem populistických hnutí a jejich voličů se stávají sociální sítě, kde vůdce napřímo komunikuje se svými voliči, případně může nové oslovit.¹⁶

Pokud se populisté ocitnou u moci, nezřídka se stává, že vytvářejí tlak na estetickou produkci, tj. vytvářejí vlastní pořady, aby byli voličům stále nablízkou.¹⁷

3.4 Znaky populismu

Typické znaky pro populismus bychom mohli rozdělit do několika rovin, které z velké části vycházejí z předchozího oddílu, a to z jazyka populismu.

¹⁴ KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5. S. 19 – 20.

¹⁵ MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 37.

¹⁶ MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 44.

¹⁷ MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 50.

Nejtypičtějším rysem populismu je vyzdvihování vlastního národa a tradičních hodnot. To je dááno do přímého protikladu s procesy globalizace, které jsou kritizovány. Hlavním viníkem těchto procesů (vztaženo na Evropu) se stává Evropská unie se svým cílem integrovat velké množství evropských států do jednoho velkého celku, který by navenek vystupoval jednotně, a mohl tak být rovnocenným partnerem daleko větším státům po stránce politické i ekonomické jako jsou Spojené státy americké nebo Čína. Tyto integrační strategie, jak nejlépe dosáhnout jednoty v rozmanitosti, jsou vnímány nejen populisty jako utlačovatelské, kdy je popírána suverenita národa v zájmu velkého celku, tudíž národ přestává hrát významnou roli. Mluvíme zde o euroskeptismu. Z tohoto důvodu je populistickými vůdci odmítána mezinárodní spolupráce na takovéto úrovni.

S tímto znakem souvisí i následující a to etnocentrismus s prvky xenofobie. Zde musí být předestřena rozdílnost mezi všeobecně neškodně vnímaným patriotismem a již zmíněnou xenofobií. Patriotismus je vlastenectví neboli láska k vlasti.¹⁸ Populistická rétorika využívá pojmu „patriotismus,“ aby ospravedlnila své hodnoty před voliči. V protikladu xenofobie je „odpor, nepřátelství, strach nebo nedůvěra ke všemu cizímu.“¹⁹ Tuto definici bychom mohli upravit pro případ populismu jako odpor k cizímu a cizincům, kteří jsou vnímáni jako narušitelé tradičních hodnot, proto nejsou považováni za plnohodnotnou část společnosti, která se označuje slovem „my.“ Nutno podotknout fakt, že xenofobie sílí především tehdy, pokud „se sociální útvary ocitají v sociální, ekonomické či politické krizi nebo v kritické nebo nesrozumitelné situaci – situaci velkých změn.“²⁰ Nejen v Evropě dochází ke krizi tradičního stranického systému, který vyvolává politickou krizi vedoucí k nárůstu populismu, který se bouří proti tradičním elitám. Toto vše nasvědčuje, že v případě populistických stran můžeme mluvit o xenofobii.

Populismus je nezdánlivě nazýván jako stín zastupitelské demokracie.²¹ V moderním státě, o kterém mluví J. J. Rousseau, je vyžadována participace občanů. Populisté tuto myšlenku přetváří v aktivní zapojení občana do procesu rozhodování a to formou referend, které sázejí na lid jakožto základ právního státu, důvěryhodnou a nezkaženou většinu (oproti elitě). Moc by tak měla být dána zpět do rukou počestných občanů, kteří si budou s pomocí vůdce vládnout sami a zbaví se takto zkorumpovaných elit. Tímto však naprosto opomíjejí

¹⁸ LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykové pojmy: 30000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2005. ISBN 80-7382-005-6. S. 285.

¹⁹ LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykové pojmy: 30000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2005. ISBN 80-7382-005-6. S. 407.

²⁰ BASTL, Martin. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3797-3. S. 213.

²¹ Např. MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk, 2018. ISBN 978-80-7438-183-6. S. 32.

zastupitelskou demokracií, která je základem každého současného moderního státu. S tím souvisí i následek posílení exekutivní moci. Jelikož zákonodárci se nyní stanou občané, dochází k posílení výkonné moci, tudíž systém brzd a protivah přestává fungovat.

3.5 Mobilizační témata

Mezi mobilizační témata populismu jsou nejčastěji zařazována témata jako prosazování a obrana zájmů určitého národa; vymezování identity v rámci společnosti s použitím osobních zájmen „my“ a „oni“, přičemž jsou tyto dvě skupiny dávány do protikladu a jasně identifikovány (viz kapitola „Jazyk populismu“); zdůrazňování potřeby práva a pořádku, disciplíny a autority ve státě; kritika globalizace a institucí Evropské unie a etnizace sociálních problémů a kriminality.²²

V neposlední řadě se dostalo do popředí i téma migrace, které vyvolala migrační krize v roce 2015 a stalo se tak ústředním tématem většiny voleb napříč evropskými státy.²³

3.6 Populismus versus demokracie

Italská politoložka Nadia Urbinati ve své knize „Znetvořená demokracie: Mínění, pravda a lid“ poukazuje na problém dnešní celosvětové politiky, kdy po skončení studené války není žádný jiný režim, který by ohrožoval či zpochybňoval demokratický systém jako takový. Může nastat rozkladný proces zevnitř systému. Vlivem úpadku tradičního stranického systému a ekonomickou nerovností dochází ke společenské nerovnováze, která má za následek buď polarizaci veřejného mínění, nebo „privatizaci a koncentraci moci ve sféře formování politického mínění.“²⁴

Dále uvádí, že podle plebiscitářské teorie je důsledkem demokracie určitá pasivita, která se projevuje v malém počtu aktivních a velkém počtu podřízených a souhlasících (pasivních) občanů, což vede k tzv. „železnému zákonu oligarchie“, kdy se vlády ujímá určitá skupina, jelikož všichni na vládě participovat nemohou. Vyvrcholením pasivity se stává současná podoba zastupitelské demokracie. Občané se účastní voleb, ale tím veškerá nutná participace na spolurozhodování končí. Lid si navyká na pocit, že jim je vládnuto a stávají se

²² BASTL, Martin. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3797-3. S. 256-257.

²³ RICE-OXLEY, Mark a Kalia AMMAR. *How to spot a populist*. The Guardian: 2018. [online]. [cit. 22. 3. 2019]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/2018/dec/03/what-is-populism-trump-farage-orban-bolsonaro>.

²⁴ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0. S. 14.

dokonale pasivními.²⁵ Populismus má tedy ve svém středu spíše lid než demokratického občana. Tomu odpovídá i rétorika (viz kapitola „Terminologie v populismu“), kdy je lid vnímán jako dobrý a nezkažený (v protikladu ke svým elitám) a je nutno mu navrátit jeho moc a legitimitu.

Ač se populismus zasazuje o „demokratičtější demokracii,“ která by nahradila tu stávající a nevěrohodnou, přesto Urbinati poukazuje na možný opačný důsledek, a to je vznik demagogie. Pojem demagogie pojímá jako mezistupeň mezi demokracií a tyranii, přičemž demagogie stále funguje stejně jako demokracie na principu ústavy a hlavním tělesem je stále lid, ovšem s tím rozdílem, že v demagogii je lid manipulován a je vytvářena polarizace ze strany populistů (kteří se mohou etablovat z již existující a panující elity) za účelem získání naprosté většiny občanů, aby mohli více rozšířit svou moc, což pluralistická demokracie neumožňuje, jelikož jí stačí nadpoloviční většina a neusiluje o názorovou homogenitu.²⁶

Tímto dochází ke znetvoření demokracie, která však i nadále zůstává demokracií, jelikož po formální stránce nedošlo ke zrušení ústavního pořádku „vnějším zásahem“ nebo tyranským převratem. To by bylo bez pochyb označeno jako porušení či zrušení demokracie, ovšem v případě vnitřních proměn tento odklon od demokratických principů nemusí být hned patrný.²⁷

Nicméně je nutné připustit, že populismus jako nové pojetí demokracie nám dává nový a zjednodušující pohled na dosud složitý a pluralistický volební boj, ovšem nesmíme zapomínat, že „polarizace se zdá být spíše popřením než manifestací pluralismu“.²⁸

4 Česká parlamentní politika

Nyní se konkrétně zaměřím na českou parlamentní politiku, poté budu analyzovat výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2017 a následně i hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura.

²⁵ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0. S. 26-27.

²⁶ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0. S. 192-193.

²⁷ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0. S. 201.

²⁸ URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0. S. 215.

4.1 Parlament České republiky

Parlament České republiky se skládá ze dvou komor. Horní komora parlamentu se nazývá Senát, dolní komora Poslanecká sněmovna.

Do horní komory Parlamentu ČR je voleno 81 senátorů na dobu 6 let, přičemž se každé 2 roky obměňuje 1/3 senátu. Volba probíhá v 81 obvodech a je dvoukolová, pokud jeden z kandidátů nezíská alespoň 50% hlasů voličů již v prvním kole voleb. Senátor musí splnit podmínku, že má právo volit a dosáhl věku 40 let.

Do dolní komory Parlamentu ČR se volí 200 poslanců na dobu 4 let podle zásad většinového systému. Politická strana musí překonat 5% hranici odevzdaných hlasů, aby mohla získat mandát poslance v dolní komoře parlamentu.²⁹ Poslancem se může stát občan České republiky, který má volební právo a je starší 21 let. Pokud dojde k rozpuštění Poslanecké sněmovny, přijímá zákonná opatření Senát.³⁰

Senát i Poslanecká sněmovna si volí svého předsedu a místopředsedy a ustanovují zákonem určené výbory. Člen vlády nemůže být zvolen předsedou ani místopředsedou komory a ani se nemůže stát členem výboru.³¹

4.2 Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2017

4.2.1 Zvolené politické subjekty

Ve volbách v roce 2017 se do dolní komory Parlamentu České republiky při volební účasti 60,84% všech oprávněných voličů dostalo celkem devět politických subjektů. Jednalo se nejen strany, které byly již vícekrát zvoleny do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, ke kterým bychom mohli přiřadit Občanskou demokratickou stranu (ODS), Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM), Českou stranou sociálně demokratickou (ČSSD), Křesťanskou a demokratickou unii – Československou stranu lidovou (KDU-ČSL), TOP 09, Starostové a nezávislí (STAN), ale i o novější subjekty české parlamentní politiky jako jsou

²⁹ Ústava ČR: *Listina základních práv a svobod; Parlament, volby, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, Zákon o Sbírce zákonů; Volba prezidenta: redakční uzávěrka* .. Ostrava: Sagit, 1995. ÚZ. ISBN 978-80-7208-808-9. S. 160

³⁰ Ústava ČR: *Listina základních práv a svobod; Parlament, volby, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, Zákon o Sbírce zákonů; Volba prezidenta: redakční uzávěrka* .. Ostrava: Sagit, 1995. ÚZ. ISBN 978-80-7208-808-9. S. 6-7.

³¹ Ústava ČR: *Listina základních práv a svobod; Parlament, volby, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, Zákon o Sbírce zákonů; Volba prezidenta: redakční uzávěrka* .. Ostrava: Sagit, 1995. ÚZ. ISBN 978-80-7208-808-9. S. 62-63, 103.

ANO 2011, Česká pirátská strana (Piráti) a Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD).³²

4.2.2 Výsledky voleb

Na prvním místě se umístilo hnutí ANO 2011 s výsledkem 29,64% hlasů, na druhém Občanská demokratická strana (ODS) s výsledkem 11,32% hlasů, na třetím místě Česká pirátská strana (Piráti) s výsledkem 10,79% hlasů, čtvrté místo obsadila strana Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD) s výsledkem 10,64% hlasů, na pátém místě Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) s výsledkem 7,76% hlasů, dále Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) s výsledkem 7,27% hlasů, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) s výsledkem 5,80%, strana TOP 09 s výsledkem 5,31% a poslední Starostové a nezávislí (STAN) s výsledkem 5,18% hlasů. Ostatní strany, které se účastnily voleb, nepřekročily klausuli 5% všech odevzdaných hlasů.³³

4.3 Bližší analýza strany Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura

4.3.1 Osobnost Tomia Okamury

Tomio Okamura se narodil 4. července 1972 v Tokiu do rodiny s českými kořeny z matčiny strany a japonsko-korejskými kořeny ze strany otce. Dětství trávil střídavě v tehdejší Československu a Japonsku. V Československu vystudoval střední průmyslovou školu, poté několik let pracoval jako popelář nebo prodavač v Japonsku. Následně se vrátil do Evropy a od roku 1995 se věnuje podnikání v oblasti cestovního ruchu a je spolujatelem několika obchodů s japonskými potravinami v Praze. Od roku 2004 je členem prezidia Asociace českých cestovních kanceláří a agentur (AČCKA) a mezi lety 2009 až 2014 byl jejím viceprezidentem a mluvčím, čímž si získal velkou mediální pozornost.³⁴

V roce 2012 se stal senátorem za volební obvod Zlínský kraj, přičemž tentýž měsíc, kdy získal svůj senátorský mandát, ohlásil kandidaturu na post prezidenta České republiky v historicky prvních přímých volbách, které se konaly v roce 2013. Tomio Okamura nasbíral

³² Český statistický úřad. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017* [online]. cit. [24. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps2?xjazyk=CZ>.

³³ Tamtéž.

³⁴ OKAMURA, Tomio. *O mně*. [online]. cit. [25. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.tomio.cz/o-mne/>

61 tisíc podpisů, později však úřad Ministerstva vnitra ČR označil některé hlasy za neplatné a byl z voleb vyřazen.³⁵

V dubnu 2013 pak zakládá hnutí s názvem Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury.

4.3.2 Hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury

Hnutí Úsvit se vyznačovalo malým množstvím členů a během svého působení se nijak široce nové členské základně neotevřelo. Dále bylo spojováno skrze některé osobnosti s jiným politickým subjektem, a to Věcmi veřejnými, který v předešlém volebním období uzavřel vládní koalici s Občanskou demokratickou stranou, následně po vypuknutí aféry předsedy vlády Petra Nečase se v očích voličů zdiskreditoval. A v neposlední řadě bylo hnutí pevně svázáno se svým zakladatelem a předsedou v jedné osobě Tomiem Okamurou. Ve volbách v roce 2013 získalo 6,88% hlasů a získalo celkem 14 poslaneckých mandátů.³⁶

Problémy ve straně začaly eskalovat v roce 2015, kdy došlo k rozkolu mezi částí předsednictva strany a poslaneckého klubu s Tomiem Okamurou. Šlo zejména o otázku, zda se otevřít novým členům či nikoli a vyřešit otázku naprosto chybějící členské základny. Dále šlo o kauzy spojené s financováním, kdy si sám předseda převáděl peníze strany na svůj soukromí účet a odůvodňoval takové jednání tím, že sám poskytl hnutí služby, které dělal jako soukromá osoba. Poté bylo podáno ještě několik jiných vysvětlení, avšak podezření ze strany členů Úsvitu to neodvrátilo.³⁷

Z těchto důvodů, které sám Tomio Okamura označuje za „politický puč“,³⁸ odchází v květnu 2015 z hnutí Úsvit a zakládá nové hnutí Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury.³⁹

Původní strana Úsvit se přejmenovává na Úsvit – Národní koalice, ale po odchodu svého předsedy a zakladatele přišla o hlavní mediální tvář, a tak se hnutí ani nezúčastnilo voleb v roce 2017.⁴⁰

³⁵ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 150.

³⁶ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 150-154.

³⁷ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 156 – 160.

³⁸ OKAMURA, Tomio. *O mně*. [online]. cit. [25. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.tomio.cz/o-mne/>

³⁹ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 156 – 160.

4.3.3 Struktura strany

Struktura strany je třístupňová. Na oblastní či místní úrovni jsou zřizovány kluby hnutí, které jsou pod správou vyššího orgánu, a to Regionálních klubů. Na celostátní úrovni pak stojí Předsednictvo hnutí v čele s předsedou.⁴¹

Regionální kluby se skládají nejméně ze tří členů a jsou přímo podřízeny Předsednictvu, které je zřizuje. Hlavním orgánem Regionálních klubů je Regionální konference, která se skládá z předsedy a dvou místopředsedů, kteří jsou voleni prostou většinou všech členů daného Regionálního klubu na tříleté období se souhlasem minimálně tří členů Předsednictva včetně Předsedy. Hlavní funkcí Regionálních klubů je vykonávat své povinnosti dle čl. IV. stanov a vést registr tzv. čekatelů.⁴²

Pro nabytí členství je podmínkou být občanem České republiky, starší 18 let, způsobilý k právním úkonům a nebýt členem jiné politické strany či hnutí. Další podmínkou je splnit dvouletou čekatelskou lhůtu, následně po schválení Předsednictvem se stává řádným členem tohoto politického hnutí.⁴³

Nejvyšším orgánem tohoto hnutí je Konference, která volí a odvolává členy všech orgánů mimo pozici Výkonného tajemníka. K tomu potřebuje souhlas $\frac{3}{4}$ všech přítomných členů, přičemž Konference je usnášení schopná při nadpoloviční účasti všech svých členů. Pokud počet členů hnutí přesáhne počet 200, Předsednictvo stanoví klíč, podle kterého budou členové vybírání jako členové delegáti. Konference se stejně jako Regionální konference schází minimálně jednou za rok, nebo pokud o to požádá $\frac{1}{4}$ členů. Konference může rozhodovat například ve věcech jednacího řádu, výše členského poplatku nebo i zrušení hnutí. Zrušení hnutí lze pouze se souhlasem Předsedy.⁴⁴

Funkce předsedy je statutární funkcí. Je volen Konferencí na dobu tří let. Předseda vystupuje jako mluvčí, svolává Konference a Předsednictvo a v obou případech jim i předsedá, rozhoduje o záležitostech v hnutí, pokud k tomu není povinován jiný orgán včetně schvalování nových členů hnutí, tzv. čekatelů.⁴⁵

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 4.

⁴² SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 4.

⁴³ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 2.

⁴⁴ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 5.

⁴⁵ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 6.

Další významnou funkcí je pozice Výkonného tajemníka hnutí. Je volen Předsednictvem na dobu tří let a jeho funkce není slučitelná s funkcemi Předsedy nebo místopředsedy. Jeho povinností je navrhnout Předsednictvu rozpočet, je odpovědný za jeho dodržení, zajišťuje vedení evidence a aktualizaci členů hnutí, předkládá závěrečnou zprávu Revizorovi apod.⁴⁶

Předsednictvo hnutí je pětičlenné včetně Předsedy. Je voleno na tříleté funkční období na Konferenci. Sestavuje kandidátní listiny pro všechny typy voleb, tj. do Poslanecké sněmovny ČR, do Senátu ČR, do Evropského parlamentu a do zastupitelstev krajů a obcí. Dále schvaluje členství novým členům, volí a odvolává Výkonného tajemníka, schvaluje rozpočet hnutí a volební program nebo také z řad Předsednictva volí místopředsedu. Předsednictvo je usnášeníschopné za přítomnosti 4/5 členů a souhlasu minimálně 3 členů včetně Předsedy.⁴⁷

Revizor je revizním orgánem, který je volen na Konferenci, jeho funkční období je na tři roky. Tato funkce zahrnuje povinnosti jako dozor nad naplňováním programu hnutí, přičemž je povinen Předsedovi nahlásit, pokud zjistí, že nedochází k plnění programových cílů, kontroluje hospodaření hnutí a dodržování schváleného rozpočtu.⁴⁸

Posledním orgánem určeným ve stanovách hnutí je Rozhodčí komise, jejíž funkční období je opět tři roky, a je volena Konferencí. Angažuje se ve věcech sporů jednotlivých členů nebo orgánů hnutí a je především odvolacím orgánem hnutí ve věcech právě sporu, kdy člen nebo orgán hnutí má možnost se odvolat do 30 dnů od obdržení o rozhodnutí. Pokaždé musí Rozhodčí komise vypracovat zápis.⁴⁹

Jak tedy z této analýzy stanov hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura vyplývá, hnutí je založeno na centralismu, kdy veškeré Regionální kluby jsou například i ve věci přijímání nových členů nebo sestavování volební kandidátky centru podřízeny v podobě Předsednictva a zejména pak předsedovi hnutí, který disponuje ve všech důležitých hlasováních právem veta. Dokonce ani založení Regionálního klubu nebo převzetí funkcí předsedy a místopředsedů Regionálního klubu se neobejde bez souhlasu centrálního vedení, přičemž ho Předsednictvo může i zrušit.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 7.

⁴⁹ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 7.

Předsednictvo tedy ovlivňuje nejen podobu volebních kandidátek, volebního programu nebo určení volebního štábu,⁵⁰ ale i volbu tajemníka, schvalování rozpočtu a výroční zprávy. Předsednictvo také určuje nakládání s majetkem hnutí, kterým spravuje na vlastní odpovědnost, ovšem i v tomto případě hlavní slovo ve věci má předseda a Předsednictvo mu dává závazné stanovisko.⁵¹

Dále samotná funkce předsedy hnutí je atypická v tom, že předseda vystupuje zároveň jako mluvčí a statutární orgán strany, což ho opravňuje jednat za hnutí jako jednatel i v záležitosti uzavírání smluv. Povinnosti, ke kterým ho jeho funkce váže, nejsou přesně definované, jako je tomu u jiných orgánů hnutí, což opět svědčí o možnosti zasahování do všech oblastí chodu hnutí a o velké míře centralismu, která má za následek, že ač bylo přijato mnoho nových členů, nikterak se to neprojevovalo na chodu nebo směřování hnutí.

4.3.4 Program⁵²

Program SPD je rozdělen do tří částí – první část je jakýsi úvod se shrnutím základních principů a postojů, na kterých hnutí stojí. Další částí je deset základních principů (tzv. desatero), které jsou podrobněji rozebrány, než tomu bylo v úvodu a poslední částí je rozvinutí hlavních témat, které hnutí zdůrazňovalo jak před volbami do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2017, tak i po volbách.

Z hlediska reformy politického systému hnutí SPD navrhuje zavedení prezidentského systému, kdy by přímo volený prezident sestavoval vládu; dále pak přímou volbu starostů, hejtmanů a poslanců; zároveň s ní i možnost jejich odvolání, osobní, hmotnou a trestní odpovědnost politiků nebo zavedení referenda, v rámci kterého by se občané mohli vyjádřit i o vystoupení či setrvání ČR v Evropské unii. Evropská unie není hnutím vnímána jako spojenec, spíše naopak jako původce problémů s migranty nebo omezováním národních zájmů ČR. Více by se chtělo zaměřit na spolupráci s Visegrátskou čtyřkou.

Z ekonomického hlediska se zasazuje o snižování sazeb DPH a spotřební daně, zjednodušení daňového systému pro malé a střední podnikatele a firmy nebo zvyšování důchodů a podpora rodin s dětmi.

Ústředním tématem pro volby v roce 2017 do PSP ČR se stala otázka migrační krize a její řešení. Hnutí se zásadně vyhrazuje proti přijímání nelegálních migrantů a jejich

⁵⁰ SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>. S. 6.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² SPD. *Volební program hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura*. [online]. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

přerozdělování v rámci EU. Upozorňuje na možný nárůst kriminality a „islamizování“ české kultury, která by mohla vést až k zániku národa. Samo se však distancuje od hlásání nenávisti k jinému národu, rase, kultuře, nebo náboženství.

Poslední zajímavou oblastí, ke které se program vyjadřuje, je vyhrazení se k předchozímu fungování pravicových a levicových stran, které podle vyjádření v programu, přivedly stát do ekonomické i politické krize, a návrh na změnu fungování veřejnoprávních médií, které by podle tohoto návrhu měly být státem financovány, a fyzické osoby by byly osvobozeny od placení koncesionářských poplatků. V souvislosti s těmito médii by byly rozšířeny i pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu, aby docházelo k větší kontrole veřejných prostředků.

Z hlediska jazyka, který je v programu užíván, se často k popisu současné politické situace v České republice objevuje lidová mluva s často vzbuzující emoce. K popisu současné politické situace jsou užitá slovní spojení jako „demo-demokracie“, „stranická mafie“, „politický cirkus“, „zlodějiny korupčníků a tunelářů“ nebo i provolání „co zloději ukradli, musí vrátit!“

„Lenoši“ nebo heslo „ne imigrantům, ne parazitům“ je mířeno na imigranty. Evropská unie podle hnutí vytváří „novodobý protektorát.“ V programu jsou pak voliči u důležitých témat jako témata sociální nebo kritiky Evropské unie oslovováni „vážení přátelé.“

A v neposlední řadě jsou uvedeny v programu věci, které nejsou nikterak prokázány nějakou studií nebo odkazem na konkrétní případ, který by danou skutečnost potvrzoval. Takovým případem je například tvrzení ohledně nevýhodnosti využívání solárních energií, že „čtyřčlennou rodinu jenom tento solární byznys přijde ročně na 16 tisíc korun.“

Program hnutí SPD vykazuje nejen z hlediska volby ústředních témat, ale i z hlediska rétoriky populistické znaky v podobě kritiky dosavadních „zkorumpovaných“ elit vůči „řádnému občanovi.“

Dále se zaměřím na nejdůležitější témata volebního programu hnutí, jako jsou protiimigrační politika, přímá demokracie a euroskeptismus.

4.3.4.1 Protiimigrační politika

SPD rozlišuje ve své rétorice dva druhy migrantů, a to na nelegální a nepřizpůsobivé migranty způsobující islamizaci české kultury a na ty, kteří přišli do ČR žít a pracovat a jsou ochotni se asimilovat. Druhá skupina je však opomíjena na úkor první skupiny, jelikož představuje i bezpečnostní riziko, často je poukazováno i na negativní zkušenosti ze

sousedních zemí, nikde však není odkaz na konkrétní situaci či případ, na kterém by byla ona negativní zkušenost prokázána.⁵³

Dále i otázka islámu a tzv. procesu islamizace, který, podle vyjádření programu, v evropských zemích již probíhá, je jedno z hlavních témat. Islám je zde vyobrazován jako radikální náboženství přímo spojené s terorismem ohrožující existenci českého národa. SPD přichází i se zdůvodněním, že imigranti přicházejí profitovat na evropských sociálních systémech na úkor domácího obyvatelstva. Evropská unie v tomto sporu o přijetí či nepřijetí imigrantů sehrává roli autoritativního vůdce, který potlačuje národní zájmy.

Celá protiimigrační rétorika vyvrcholila před volbami do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2017, kdy ve volebních novinách, které SPD vydala v nákladu 5,4 milionů kusů⁵⁴, otiskla i „Okamurův domeček,“ což je společenská hra na principu hry „Člověče, nezlob se!“, s tím rozdílem, že obsahovala texty jako např. „zavřeli školu, kam chodí tvoje děti, a nastěhovali se do ní imigranti. Musíš čekat na šestku.“⁵⁵

Reálná situace v České republice ohledně počtu žadatelů o azyl nebo problémy jich se týkající nejsou tak vážné, jako je tomu v jiných zemích, například v Německu. Tato situace je dále blíže popsána v kapitole *Bližší analýza strany Alternativa pro Německo (AfD)*, konkrétně v podkapitole *Program*.

4.3.4.2 Přímá demokracie

Tomio Okamura se své knize *Umění přímé demokracie* popisuje zásadní nedostatky zastupitelské demokracie, která podle něj představuje „oligarchickou parlamentní diktaturu,“⁵⁶ která nejedná v zájmu občana.

Ekonomická stagnace je podle jeho vyjádření způsobena špatným hospodařením s veřejnými penězi, nikoli přirozenými hospodářskými cykly či technologickými příčinami. Elity u moci se mají dokonce samy obohacovat na úkor jiných sociálních vrstev, což zničuje důvěru občanů ve stát a zájem o politiku vůbec. Další je sociální krize, která se projevuje na

⁵³ SPD. *Volební program hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura*. [online]. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

⁵⁴ PŠENIČKA, Jiří. *Okamurovy noviny předěláme na politický bulvár. Extremistu z Tomia dělají média, říká vydavatel*. Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia a.s. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/okamurovy-noviny-predelame-na-politicky-bulvar-extremistu-z/r~91a64746d42211e7af7dac1f6b220ee8/>

⁵⁵ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 204.

⁵⁶ OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5. S. 56.

demografii i západních zemích, kdy se snižuje počet narozených dětí. A v neposlední řadě opět naráží na téma imigrace, se kterou si západní země nedokáží poradit.⁵⁷

Řešením se tedy stává přímá demokracie, která by zahrnovala jak přímou volbu prezidenta, tak hlavních politických funkcí ve státě jako starostů, hejtmanů a poslanců včetně jejich odvolání. Hlavní argumentace je založena na příkladu, že stát je firma, občané jsou zaměstnavatelé a politici zaměstnanci. Z toho je patrné, že pokud zaměstnavatelé nebudou spokojeni s prací zaměstnance, mohou vyvolat referendum a tak se zbavit špatného zaměstnance.⁵⁸

Otázka referend by byla vyřešena následovně: lidé (není specifikováno, zda by se mohlo jednat i o jednotlivce či jenom skupiny), kteří by na své náklady uspořádali sběr petičních podpisů. Přesný počet v knize také není specifikován, je pouze navrženo 1-2% oprávněných voličů v ČR.⁵⁹ Pokud by petice získala minimální počet podpisů, bude vyvoláno referendum. Navržena je i časová úspora, při které by se chodilo volit o více referendech najednou v delším časovém horizontu (např. jednou za rok). Volba by probíhala elektronicky, proto by stát zřizoval každému občanu starší 18 let datovou schránku s elektronickým podpisem, přičemž by takto byla vyřešena finanční nákladnost častějšího konání referend.⁶⁰

Argumentace, se kterou je princip fungování referend popsán, je založena v důvěru „přirozeného selského rozumu obyčejných lidí“ a v jejich „předsudky a intuici.“⁶¹ Zde se v rétorice Tomia Okamury objevuje námitka Nadiny Urbinati, že populismus má ve svém středu spíše lid jako celek, než demokratického občana (viz kapitola Populismus versus demokracie). Také v rámci celé knihy dochází k rozdělování společnosti na dva celky, přičemž jeden je „špatný zaměstnanec,“ tedy politik, a „majitel firmy“, tedy lid. V knize je také vyjádřen tento vztah mezi „zaměstnanci-experty“ a „zaměstnavateli“ takto: „potřebujeme, aby experti žili ve strachu, že když občané nebudou s jejich prací spokojeni,

⁵⁷ OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5. S. 88.

⁵⁸ OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5. S. 61.

⁵⁹ Podle údajů Českého statistického úřadu se prezidentských voleb v roce 2018 mohlo zúčastnit 8 366 433 oprávněných voličů, tudíž minimální hranice pro vypsání referenda by se pohybovala mezi 84 000 až 167 000 podpisů. Zdroj: Český statistický úřad. *Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 12. 1. – 13. 1.2018*. ČSÚ [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2018/pe2?xjazyk=CZ>

⁶⁰ OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5. S. 75.

⁶¹ OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5. S. 88-90.

tak o tu práci přijdou.“⁶² Toto přirovnání se státem jako firmou se neobjevuje poprvé, podobné přirovnání použil například i lídr parlamentního hnutí ANO Andrej Babiš.

4.3.4.3 Vystoupení ČR z EU

Hnutí Svoboda a přímá demokracie v rámci prosazení přímé demokracie s možností vyvolání referenda na základě petice požaduje hlasování v otázce setrvání nebo vystoupení ČR z Evropské unie. Hnutí již zahájilo sbírání podpisů k vyvolání referenda, a to od roku 2015. Sběr podpisů probíhá nejen fyzicky na záznamové archy, které má buď strana k dispozici na svých výjezdech, nebo si je příznivci vystoupení z Evropské unie mohou vytisknout a sami ji volně rozšiřovat a propagovat, tak i v elektronické verzi na portálu Petice24.com.

Text petice poukazuje na autoritativní chování ze strany Evropské unie, které usiluje o vytvoření jednotného a umělého „evropského superstátu“⁶³ na úkor dílčích národů v něm a jejich práv a svobod. Údajně se jedná o porušení suverenity, které přirovnává text petice k událostem v roce 1939 a 1968.⁶⁴ Dále také obviňuje Spojené státy americké a Evropskou unii ze zavinění migrační krize a domácí politické elity z nečinnosti, čímž se zpronevěřily národním hodnotám a jeho lidu.⁶⁵

SPD je nejradikálnější euroskeptickou stranou v rámci českého stranického systému. Sama se i sdružuje s jinými stranami stejného názoru napříč evropským prostorem, což jasně dokazuje i současná kampaň před volbami do Evropského parlamentu (duben 2019), kam hodlá strana kandidovat za frakci Evropa národů a svobody (ENF)⁶⁶, která sdružuje takové strany jako francouzskou Národní frontu (FN) v čele s Marine Le Penovou, italskou Ligu severu (LN) v čele s Matteem Salviniem, nizozemskou Stranu pro svobodu (PVV) v čele s Geertem Wildersem nebo rakouskou Svobodnou stranu Rakouska (FPÖ) v čele s Heinz-

⁶² OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5. S. 86.

⁶³ OKAMURA, Tomio, Radim FIALA a Jaroslav HOLÍK. *Petice za referendum o vystoupení z Evropské unie*. Petice24.com [online]. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.petice24.com/petice_za_referendum_o_vystoupeni_z_evropske_unie

⁶⁴ V březnu 1939 došlo k definitivnímu rozdělení Československa a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava, který byl připojen k Třetí říši a pod jehož správou se nacházel až do konce války v roce 1945. Rokem 1968 je myšlena událost z 21. 8. 1968, kdy byla ze strany spojeneckých vojsk Varšavské smlouvy provedena invaze do Československa za účelem stabilizace socialistického režimu v regionu.

⁶⁵ OKAMURA, Tomio, Radim FIALA a Jaroslav Holík. *Petice za referendum o vystoupení z Evropské unie*. Petice24.com [online]. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.petice24.com/petice_za_referendum_o_vystoupeni_z_evropske_unie

⁶⁶ OKAMURA, Tomio. In: Facebook. [online]. 1. 4. 2019. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/photos/a.38897728779759/2495749953769138/?type=3&theater>

Christianem Strachem.⁶⁷ Tyto strany pak v Evropském parlamentu dle vlastních prohlášení bojují za suverenitu svých národů a oproštění se od diktátu EU.⁶⁸

4.3.5 Komunikace s voliči

Komunikace s voliči probíhá jak „v podobě billboardů, či kontaktní kampaně zprostředkované členy (výjezdy do obcí s petičními stánky), tak účastí vrcholných představitelů strany naproti-imigrantských demonstrací.“⁶⁹ Zejména však probíhá na sociálních sítích jako je Facebook, Twitter nebo Youtube.

Pokud se zaměřím na Facebook jako nejmasovější médium, můžeme vidět, že největší oblíbenosti z hlediska sledujících se pyšní předseda hnutí Tomio Okamura (Tomio Okamura – SPD), jehož profil k dnešnímu dni (1. 4. 2019) sleduje necelých 260 000 sledujících. Oficiální profil hnutí je přitom sledován „pouhými“ 33 000 sledujícími. Většina příspěvků, které najdeme na profilu hnutí je přitom sdílena z facebookového profilu jeho předsedy, což jasně dokazuje dominantní pozici Tomia Okamury ve hnutí jako hlavní mediální osobnosti. Dále také existují facebookové profily jednotlivých Regionálních klubů, které ale opět přejímají obsah z profilu jak Tomia Okamury, tak oficiálního profilu hnutí.

Četnost, s jakou se příspěvky sdílejí, byla pro mě překvapivá. Každých několik hodin (každé 2-3 hodiny) se na profilu Tomia Okamury objevuje nový příspěvek v podobě odkazu na jinou stránku, video či fotka doprovázena komentářem.

Krátce před volbami do Poslanecké sněmovny ČR se objevila kauza s tzv. „banováním.“ Některé komentáře pod příspěvky Tomia Okamury a oficiálním profilem SPD zejména s otázkami nebo výtkami proti hnutí či jeho lídru byly úmyslně mazány. Tomio Okamura se hájil, že některé komentáře byly „prokazatelně lživé a dehonestující.“⁷⁰ Diskuze však byla úmyslně usměrňována a vedena mezi loajálními stoupenci. Ti, kteří tzv. „dostali

⁶⁷ Oddělení institucionální komunikace ÚV ČR. *Politické skupiny v EP*. Praha: Web Euroskop [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9254/sekce/politicke-skupiny-v-ep/>

⁶⁸ OKAMURA, Tomio. In: Facebook. [online]. 1. 4. 2019. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/tomio.cz/photos/a.38897728779759/2495749953769138/?type=3&theater>

⁶⁹ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 199.

⁷⁰ THRAUMB, Jaroslav. *Okamurova SPD těžce cenzuruje své odpůrce. Stránka na Facebooku to dokumentuje*. Forum 24 [online]. Praha: Forum 24 a.s. cit. [1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://forum24.cz/spd-tezce-cenzuruje-sve-odpource-stranka-na-facebooku-to-dokumentuje/>

ban,“ tedy dostali zákaz, jak tuto činnost Tomio Okamura sám nazval, už nemohli dále přispívat na stránce.⁷¹

Z hlediska tematiky se příspěvky zaměřují nejčastěji na protiislámskou a protiimigrační politiku, euroskeptismus nebo příspěvky otevřeně kritizující ostatní politické soupeře.

Samotná komunikační strategie hnutí SPD a jeho lídra by se dala nazvat jako permanentní kampaň, kterou na svých sociálních sítích i mimo volební období udržuje kontakt se svými voliči. Jsou často voleny emotivní fotografie doprovázené expresivní, jasnou až lidovou mluvou, která je často přisuzována populistickým stranám.

4.3.6 Předvolební kampaň

Předvolební kampaň začalo hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura v červenci 2017, tedy s tříměsíčním předstihem, přičemž probíhala nejen tradiční kampaň v podobě billboardů nebo předvolebních spotů, ale také na sociálních sítích zejména předsedy Tomia Okamury. Další z netradičních nástrojů, jak oslovit voliče, se ukázaly volební noviny SPD nazvané „Na vlastní oči,“ a ve kterých například vyšla již zmiňovaná hra „Okamurův domeček.“ Noviny svou titulní stranou nápadně připomínaly bulvární tisk. Díky této strategii se mohlo hnutí zaměřit přes sociální sítě jak na mladé voliče, tak na starší občany, kteří nemají přístup k internetu, a volební noviny SPD nebo tradiční billboardy či televizní diskuze mohly cílit na tuto skupinu obyvatelstva.⁷²

Strana kampaň financovala nejen z drobných příspěvků svých podporovatelů na transparentní účet, ale také z úvěru v hodnotě 18 mil. Kč, který získala od Fio banky, a.s.⁷³ V souvislosti s financováním předvolební kampaně se objevila informace, že kromě transparentního účtu fungoval i tzv. provizorní účet, na který přispívali členové hnutí na nejvyšších příčkách kandidátek. Kandidáti odmítli, že by se jednalo o zaplacení si pozice na

⁷¹ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 200.

⁷² KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 184-188.

⁷³ SPD. *Výroční zpráva za rok 2017*. [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/vyrocní-financni-zprava-2017.pdf> S. 30 – 102.

kandidátce. Zde je nutné zmínit, že tento účet nebyl transparentní a použití peněz na kampaň nebylo zaručeno.⁷⁴

Celkově za hnutí SPD ve volbách do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2017 kandidovalo 343 kandidátů, přičemž drtivá většina z nich byli členové SPD, a to v 333 případech. V ostatních 10 případech se jednalo o tři nestraníky a sedm členů strany Moravané.⁷⁵

Centrum pro výzkum veřejného mínění v září 2017 byla publikována předvolební prognóza výsledků jednotlivých politických stran. Hnutí SPD podle tohoto modelu mělo podporu u 7,3% respondentů.⁷⁶ Z dalšího předvolební průzkum, který vytvořila agentura MEDIAN, vyplývá, že hnutí by získalo 6,5%.⁷⁷

4.3.7 Povolební situace

V následujících dílčích kapitolách bude rozebrána povolební situace, kdy se zaměřím především na volební výsledky, voliče strany a fungování strany v uplynulém roce v Poslanecké sněmovně ČR.

4.3.7.1 Volební výsledky

Hnutí SPD získalo ve volbách v roce 2017 celkem 10,64% hlasů (viz kapitola Volby do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2017, podkapitola Výsledky voleb). Jak je možno vidět výše, hnutí předčilo volební průzkumy zhruba o 3-4% a stalo se tak čtvrtou nejúspěšnější stranou a třetí nejvíce zastoupenou v Poslanecké sněmovně s celkem 22 křesli (stejný počet má i Česká pirátská strana). Od března 2019 má poslanecký klub hnutí SPD pouze 19 členů, tudíž se z hlediska zastoupení v dolní komoře posunulo až za Českou pirátskou stranu.⁷⁸

⁷⁴ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 184-188.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Centrum pro výzkum veřejného mínění. *Stranické preference a volební model v září 2017*. [online]. Praha: CVVM. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/volby-a-strany/4418-stranicke-preference-a-volebni-model-v-zari-2017>

⁷⁷ MEDIAN, s. r. o. *Sněmovní volební model, září 2017*. [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.median.eu/cs/volebni-model-median-zari-2017/>

⁷⁸ 19. 3. 2019 odešli z hnutí SPD tři poslanci (Marian Bojko, Ivana Nevludová a Lubomír Volný) zvolení na kandidátce Moravskoslezského kraje hnutí SPD. Od této doby jsou vedeni jako nezařazení a hnutí SPD má tak v současnosti (7. 4. 2019) v PS ČR 19 poslanců.

4.3.7.2 Voliči SPD

Podle studie Sociologického ústavu AV byly zjištěny proměnné, které byly statisticky významné pro určení charakteristiky voličů hnutí SPD. Z těchto proměnných stoupala šance u mladých lidí a u lidí bez vyznání, tedy ateistů. Dále také voliči, kteří se odcizili politickému systému nebo jsou s ním nespokojeni, měli větší pravděpodobnost, že budou ve volbách volit toto hnutí, dále voliči považující témata jako migrace nebo euroskeptismus za nejpálčivější. Poslední zásadní proměnnou zde bylo vnímání lídra dané politické strany či hnutí.⁷⁹

Ve voličské bance hnutí SPD je silně zastoupeno voličstvo předchozího politického projektu Tomia Okamury Úsvitu přímé demokracie – Tomio Okamura. Celkem 62% voličů Úsvitu dalo ve volbách přednost nově vzniklému SPD před původním Úsvitem, přičemž tito voliči tvořili 36% všech voličů SPD. 25% voličů byli nevoliči v předchozích volbách v roce 2013, což potvrzuje i studie provedená Sociologickým ústavem AV, kde bylo prokázáno, že větší pravděpodobnost volby SPD mají lidé, kteří se cítí odcizeni politickému systému nebo jsou s ním nespokojeni, a nejspíše právě volební program hnutí SPD nabídl střed politické nabídky SPD s politickou poptávkou voličů. 10% voličů ANO z roku 2013 se rozhodlo svůj hlas dát právě hnutí SPD a stejně tak učinilo 7% voličů ČSSD z roku 2013.

4.3.7.3 Sestavování vlády a role SPD

Jak již bylo popsáno v kapitole Volby 2017 do Poslanecké sněmovny ČR, volby s výsledkem téměř 30% odevzdaných hlasů vyhrálo hnutí ANO 2011, jejíž předseda Andrej Babiš byl pověřen sestavováním vlády. Většina stran, které se v těchto volbách dostaly do Poslanecké sněmovny ČR, odmítla vytvoření koalice v té době s trestně stíhaným předsedou hnutí. Jediná strana, která projevovala ochotu vytvoření vládní kolice, bylo hnutí SPD. První pokus o vytvoření menšinové vlády pouze hnutím ANO skončil neúspěšně, při druhém pokusu o vytvoření menšinové vlády ve spolupráci ANO se stranou ČSSD byla koalice podpořena stranou KSČM, avšak začala být ve Sněmovně patrná spolupráce ANO, KSČM a SPD.⁸⁰

⁷⁹ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 235 – 238.

⁸⁰ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1. S. 186.

4.3.7.4 Návrhy zákonů SPD

Návrhy zákonů poslanců SPD by se daly rozdělit do tří kategorií, a to na úspěšné, které prošly celým legislativním procesem, neúspěšné, které byly zamítnuty nebo vráceny, a ty, které teprve projednávání v Poslanecké sněmovně ČR teprve čeká.

Do první skupiny, tedy úspěšných zákonů, lze zařadit novely zákonů o spotřebních daních⁸¹, urychlení výstavby dopravní infrastruktury⁸², odpovědnosti za přestupky a řízení o nich⁸³, transplantační zákon⁸⁴, poskytování náhrad škod způsobenými chráněnými živočichy⁸⁵ nebo lesích (tzv. lesní zákon)⁸⁶.

Do druhé skupiny, tentokrát neúspěšných novel zákonů, které neprošly legislativním procesem, patří například novely zákonu o evidenci tržeb (návrh byl zamítnut ve 3. čtení),⁸⁷ ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (návrh byl zamítnut v 1. čtení)⁸⁸ a střetu zájmů (vrácen Vládou ČR s nesouhlasným stanoviskem).⁸⁹

Do poslední, třetí skupiny patří novely zákonů, které v současnosti čekají na projednání v Poslanecké sněmovně. Z nich například jsou to návrh zákona o celostátním referendu (ve 2. čtení),⁹⁰ novela ústavního zákona (ve 2. čtení)⁹¹ nebo novela zákona o majetku ČR (ve 2. čtení).⁹²

⁸¹ PSP ČR. *Sněmovní tisk 183/0, část č. 1/4 Novela zákona o spotřebních daních – RJ*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=183&CT1=0>

⁸² PSP ČR. *Sněmovní tisk 76/0, část č. 1/6 Novela zákona o urychlení výstavby dopravní infrastruktury*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=76&CT1=0>

⁸³ PSP ČR. *Sněmovní tisk 274/0, část č. 1/4 Novela zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – RJ*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=274&CT1=0>

⁸⁴ PSP ČR. *Sněmovní tisk 308/0, část č. 1/4 Novela z. - transplantační zákon - RJ*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=308&CT1=0>

⁸⁵ PSP ČR. *Sněmovní tisk 354/0, část č. 1/4 Novela zákona o poskytování náhrad škod způsobenými chráněnými živočichy - RJ*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=354&CT1=0>

⁸⁶ PSP ČR. *Sněmovní tisk 382/0, část č. 1/4 Novela zákona o lesích (lesní zákon) - RJ*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=382&CT1=0>

⁸⁷ PSP ČR. *Sněmovní tisk 41/0, část č. 1/4 Novela zákona o evidenci tržeb*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=41&CT1=0>

⁸⁸ PSP ČR. *Sněmovní tisk 87/0, část č. 1/4 Novela zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=87&CT1=0>

⁸⁹ PSP ČR. *Sněmovní tisk 158/0, část č. 1/4 Novela zákona o střetu zájmů*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=158&CT1=0>

⁹⁰ PSP ČR. *Sněmovní tisk 35/0, část č. 1/4 Návrh zákona o celostátním referendu*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=35&CT1=0>

⁹¹ PSP ČR. *Sněmovní tisk 40/0, část č. 1/4 Novela ústavního zákona - Ústava ČR*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=40&CT1=0>

⁹² PSP ČR. *Sněmovní tisk 69/0, část č. 1/4 Novela zákona o majetku České republiky*. [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=69&CT1=0>

5 Německá parlamentní politika

V této kapitole se budu věnovat tentokrát německé parlamentní politice, kde vysvětlím fungování Spolkového sněmu (Bundestagu), a následně budu analyzovat stranu Alternativa pro Německo (Alternative für Deutschland).

5.1 Spolkový sněm (Bundestag)

Legislativní moc v Spolkové republice Německo (SRN) se dělí mezi dvě instituce, a to Spolkový sněm (Bundestag) a Spolkovou radu (Bundesrat), přičemž Spolkový sněm je orgánem voleným, kdežto Spolková rada orgánem, jehož zástupci mají tzv. „imperativní mandát.“ Z tohoto důvodu se budu zabývat především voleným orgánem, a tím je Spolkový sněm.

Spolkový sněm má minimální počet 598 členů, přičemž tento počet může být i vyšší, protože SRN používá dvě volební techniky (poměrnou a většinou, větší vliv na výsledek má však technika poměrná). SRN je tak rozdělena na 299 jednomandátové a 299 více mandátové volební obvody, tudíž volič disponuje dvěma hlasy. První odevzdává příslušnému kandidátovi, druhý hlas dává zemsky vázané kandidátní listině (Landesliste). Pokud je zvoleno přesné množství kandidátů z jednomandátových obvodů, na které má strana nárok po přepočtení celkového výsledku strany na jednotlivé spolkové země (a překovala 5% hranici pro získání mandátu ve Spolkovém sněmu, nejsou mandáty obsazovány kandidáty ze zemské kandidátky, pokud bylo zvoleno v jednomandátových obvodech více kandidátů, než kolik odpovídá počtu druhých hlasů, jsou tyto mandáty obsazeny tzv. „přesahovacími mandáty“ (Überhangmandate).⁹³ Po volbách v roce 2017 je ve Spolkovém sněmu celkem 709 poslanců.⁹⁴

Volební období poslanců Spolkového sněmu je čtyřleté a pasivní volební právo je po dovršení plnoletosti (Volljährigkeit), jejíž hranice je určena v ústavě dané spolkové země.⁹⁵

⁹³ PYTELKA, Jiří. *Stranický systém Německa a volby do Spolkového sněmu 2005*. Praha, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra politologie. Vedoucí práce Jakub ŠEDO. S. 6-7.

⁹⁴ Deutscher Bundestag. *Sitzverteilung im 19. Deutschen Bundestag*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen?url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc2l0enZlcnRlaWx1bmdfMTI3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOTUyNA==&mod=mod485836>

⁹⁵ Deutscher Bundestag. *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. III. Der Bundestag*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_03-245126

5.2 Volby do německého Spolkového sněmu (Bundestag) v roce 2017

5.2.1 Zvolené politické subjekty

Volby do 19. Spolkového sněmu (19. Deutscher Bundestag) se ve Spolkové republice Německo uskutečnily 24. září 2017. Do tohoto orgánu bylo zvoleno 709 poslanců, kteří přísluší k šesti politickým uskupením, a to koalici Křesťansko-demokratické unie a Křesťansko-sociální unii Bavorska (CDU/CSU), Sociálně demokratické straně Německa (SPD), Svobodné demokratické straně (FDP), Levici (Die Linke) a Spojenectví 90/Zelení (B'90/Grüne), které patří v německém stranickém systému k tradičním stranám, a posledním šestým uskupením je strana Alternativa pro Německo (AfD), která jako jediná nová strana uspěla na celostátní úrovni (Bundesebene).⁹⁶

5.2.2 Výsledky voleb

Na prvním místě skončila Unie (Union – CDU/CSU) s 32,9% hlasů, druhé místo získala Sociálně demokratická strana Německa (SPD) s 20,5% hlasů. Třetí pozici získala Alternativa pro Německo (AfD) s 12,6% hlasy, na čtvrtém místě Svobodně demokratická stran (FDP) s 10,7% hlasů, páté místo obsadila Levice (Die Linke) s 9,2% hlasů a poslední Spojenectví 90 a Zelení 8,9% hlasů. Dále pak Volební účast byla 76,2%.⁹⁷

5.3 Bližší analýza strany Alternativa pro Německo (AfD)

5.3.1 Vznik Alternativy pro Německo (AfD)

Strana Alternativa pro Německo byla založena 6. února 2013 na shromáždění čítajících 18 mužů, kteří buď jako vědečtí pracovníci nebo lidé pracující v ekonomickém odvětví, se rozhodli založit politickou stranu, která by byla alternativou k doposud tradičním stranám, které si neuměly podle jejich mínění poradit s finanční krizí a krizí eurozóny obecně.⁹⁸

Samotné slovo „alternativa“ nebylo zvoleno náhodou. Toto slovo bylo zvoleno nezávislou skupinou jazykovědců, žurnalistů a mediálních kritiků v roce 2010 jako paslovo

⁹⁶ Deutscher Bundestag. *Sitzverteilung im 19. Deutschen Bundestag*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen#url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc2l0enZlcnRlaWxlbmdfMTI3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOTUyNA==&mod=mod485836>

⁹⁷ ARD. *Bundestagswahl 2017 Deutschland Wahlergebnis*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2017-09-24-BT-DE/charts/index-content/chart_220484.shtml

⁹⁸ HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4. S. 11.

roku, přičemž toto slovo sugeruje, že během rozhodovacího procesu není potřeba diskuze a argumentace, a v občanech vyvolává domněnky ve zkaženost politiky.⁹⁹

Založení strany předcházela aktivita ze strany jednoho z pozdějších zakladatelů Bernda Luckeho, který v souvislosti s postoji německé kancléřky Angely Merkelové k dluhové krizi Řecka¹⁰⁰, založil diskuzní sdružení německých ekonomů zvané Plénum ekonomů (Plenum der Ökonomen), ke kterému se přidalo 300 vysokoškolských učitelů zabývajících se ekonomikou. Následně si ale Bernd Lucke uvědomil, že politický vliv takového uskupení je nepatrný, tudíž následovalo založení hnutí Spojenectví Občanské vůle (Bündnis Bürgerwille) a spolku Volební alternativa 2013 (Wahlalternative 2013).¹⁰¹

5.3.2 Periodizace vývoje z hlediska pozice hlavního lídra strany

Ač strana po ustavujícím sjezdu v Berlíně měla oficiálně tři stranické mluvčí (Bundessprecher nebo Bundesvorsitzender), hlavní tváří strany byl Bernd Lucke, který udával směr strany jako liberální v otázce ekonomiky a konzervativní ve společenských otázkách. Toto směřování strany se nelíbilo některým členům AfD a požadovali, aby se strana více přibližovala obyčejným lidem, pro které by byla takto více politicky atraktivní stranou. Začal tak gradovat spor o moc ve vedení strany mezi Berndem Luckem a další oficiální mluvčí Frauke Petry.¹⁰²

Spor začal eskalovat zejména po relativně úspěšném výsledku do Spolkového sněmu v roce 2013, kdy strana nepřekročila 5% hranici, ale dosáhla i tak obdivuhodného výsledku 4,7% hlasů vzhledem k tomu, že strana ten rok vznikla. V roce 2014 se pak strana začíná prosazovat i v jednotlivých zemských sněmech a začíná se rozrůstat obdivuhodnou rychlostí i stranická základna strany, která v březnu 2013 měla čítat 5 000 členů, v dubnu už to mělo být 7 500 členů.¹⁰³

Další spor uvnitř strany vyvolala otázka ohledně spolupráce s protestním hnutím Pegida (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes), která protestovala proti islamizaci Německa a vyjadřovala tak negativní postoj k migrační politice. Některé

⁹⁹ UNWORT DES JAHRES. *Unwort des Jahres 2010*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.unwortdesjahres.net/index.php?id=112>

¹⁰⁰ Kancléřka Angela Merkelová odsouhlasila první záchranný balíček finanční pomoci Řecku v době krize v roce 2010, ač se krátce předtím vyjádřila, že tak neučiní. (HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4. S. 12-14.)

¹⁰¹ HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4. S. 12-14.

¹⁰² HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4. S. 17-28.

¹⁰³ Tamtéž.

zemské úřady se zaměřily na některé zemské odnože tohoto drážďanského hnutí, přičemž některé tyto odnože neshledali jako protiústavní. Bernd Lucke se přiklonil k názoru distancovat se od tohoto hnutí, někteří vyjádřili nutnost některé prvky onoho hnutí přijmout za své. Kritika odtažitosti strany od hnutí Pegida byla zapracována i do tzv. „Erfurtské rezoluce“ (Erfurter Resolution), kterou sepsal durynský zemský předseda strany Björn Höcke. Signatáři této rezoluce byli označováni pojmem „Křídlo“ (Der Flügel) a došlo tak k vnitřnímu rozštěpení strany.¹⁰⁴

K definitivnímu rozřešení tohoto vnitřního sporu došlo na sjezdu v Essenu v roce 2015, kde byli již voleni jenom dva mluvčí/předsedové strany. První mluvčí se stala Frauke Petry, druhým pak Jörg Meuthen. Toto hlasování tedy určilo následující směřování strany, které odmítlo vizi Bernda Luckeho. Ten následně, spolu s několika dalšími vysokými představiteli strany, stranu opustil.

Na jaře 2016 byl pak schválen i ucelený stranický program pod názvem „Program pro Německo. Program hlavních zásad Alternativy pro Německo“ (Programm für Deutschland. Das Grundgesetzprogramm der Alternative für Deutschland). Během období Frauke Petry ve funkci mluvčí/předsedkyně se strana dále štěpila a vytvořily se celkem tři frakce uvnitř strany: pravicově populistická vedená Björnem Höckem, nacionálně konzervativní vedená Alexanderem Gaulandem a „pragmatická“ vedená právě Frauke Petry. Napětí mezi těmito frakcemi vyvolalo především rozhodnutí spolkového předsednictva strany o neslučitelnosti idejí hnutí Pegida a strany AfD, přičemž členům strany bylo zakázáno být řečníkem na akcích tohoto hnutí anebo na jejích akcích používat stranické symboly.

Důležitý poslední předvolební sjezd strany se konal v dubnu 2017 v Kolíně nad Rýnem, který pro tuto událost nebyl vybrán zřejmě náhodou.¹⁰⁵ Zde byl schválen volební program strany pro nadcházející volby v září 2017 (Programm für Deutschland/Wahlprogramm der Alternative für Deutschland für die Wahl zum Deutschen Bundestag am 24. September 2017). Tento sjezd se neobešel bez protestů, které se v některých případech zvrhly až v ničení majetku.¹⁰⁶

Po volbách do 19. Spolkového sněmu v září 2017 odstoupila den po volbách Frauke Petry ze své funkce mluvčí/předsedkyně strany. Do čela byli následně zvoleni Jörg Meuthen a

¹⁰⁴ HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4. S. 17-28.

¹⁰⁵ Na Silvestra 2015 se zde odehrálo několik případů sexuálního násilí či krádeže. Tyto incidenty měly být spáchány především uprchlíky a žadateli o azyl. (iDNES.cz. Sahali nám všude. Ženy z Kolína nad Rýnem popsaly sexuální útoky. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zeny-z-kolina-nad-rynem-popsaly-sexualni-utoky.A160107_101025_zahranicni_ert

¹⁰⁶ HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4. S. 28 – 54.

Alexander Gauland. Stranický koncil pak v březnu 2018 opět povolil svým členům se účastnit akcí konaných hnutím Pegida.¹⁰⁷

5.3.3 Struktura strany

Vzhledem k tomu, že strana přijala mnoho vnitrostranických norem, budu se podrobněji v této podkapitole věnovat té normě, která platí jako základní dokument ustavující jednotlivé orgány a vztahy mezi nimi a upravující vztah mezi členy a stranickými orgány, a to Spolkovými stanovami (Bundessatzung).

Stranická struktura je třístupňová a skládá se ze spolkového svazu (Bundesverband), který stojí nad zemskými svazy (Landesverbände). Zemský svaz se nachází vždy jeden v každé spolkové zemi, má autonomii v otázce stanov, financí a personální a je podřízen spolkovému svazu, kterému oznamuje zemské sjezdy, na němž má člen spolkového předsednictva právo vystoupit. Zemský svaz se pak následně může ještě dělit do dalších dílčích celků (Untergliederungen) podle zemské a komunální hranice. Tyto úrovně mohou mít určitou míru autonomie, pokud tak bude schváleno na spolkovém sjezdu. Obě nižší úrovně musí mít stanovy v souladu s těmi spolkovými.¹⁰⁸

Orgány strany jsou spolkový stranický sjezd (Bundesparteitag), konvent (Konvent), spolkové předsednictvo (Bundesvorstand) a evropské volební shromáždění (Europawahlversammlung), přičemž stranický sjezd je nejvyšším orgánem strany, který se koná minimálně jednou do roka, nebo pokud o něm rozhodne spolkové předsednictvo, většina členů konventu nebo pokud o něj požádá minimálně šest zemských předsednictev. Spolkový sjezd se koná jako sjezd 600 delegátů a členů spolkového předsednictva. Je to především poradní a rozhodovací orgán v politických a organizačních věcech strany.¹⁰⁹

Rozhoduje o stranickém programu, stanovách strany a pro celou stranu závazných opatřeních, rozpuštění strany nebo zemského svazu nebo sloučení s jinými stranami. Spolkový sjezd má rozhodovací kompetenci a spolkovému předsednictvu a konventu dává nařízení, žádost o rozhodnutí může být přenechána i konventu. Přijímá ročně i zprávu o

¹⁰⁷ Někteří členové (včetně Björna Höckeho) se následně zúčastnili i demonstrace, která proběhla v září Chemnitzu pod vedením právě hnutí Pegida. (<https://www.sueddeutsche.de/politik/demos-in-chemnitz-aufstand-der-anstaendigen-1.4113428-2>)

¹⁰⁸ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 8.

¹⁰⁹ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 9-10.

činnosti spolkového předsednictva, včetně finanční části, která je přezkoumána účetními kontrolory, výsledek je oznámen spolkovému sjezdu, který rozhoduje o udělení absolutoria.¹¹⁰

Návrhy k projednání se podávají tři týdny před konáním sjezdu spolkovému předsednictvu včetně zdůvodnění. Dva týdny před sjezdem jsou pak následně s návrhem seznámeni delegáti a členové, kteří mají na sjezd přístup. Návrh může podat pětice řádných delegátů, krajská předsednictva a krajská shromáždění členů stejně jako předsednictva a shromáždění vyšších územních celků, konvent, spolkové předsednictvo, spolková programová komise, spolkové odborné výbory nebo 50 členů. Skupina navrhovatelů určí jednoho člena zástupcem daného návrhu na stranickém spolkovém sjezdu.¹¹¹

Spolkový stranický sjezd je zahájen zástupcem spolkového předsednictva a jednoduchou většinou je hlasováno o programu sjezdu, přičemž jsou možné úpravy. Dále je voleno spolkové předsednictvo na dobu dvou let. Také může být spolkové předsednictvo na sjezdu odvoláno celé, nebo jeho jednotliví členové. Dále volí rozhodčího soudce a účetní kontrolory na dvouleté období. O přijetí návrhu se rozhoduje prostou většinou, o změně spolkových stanov se rozhoduje dvoutřetinovou většinou a o rozpuštění spolkového nebo zemského sněmu nebo o sloučení s jinou politickou stranou s tříčtvrtinovou většinou.¹¹²

Konvent je kompetentní v otázce politických nebo organizačních. Rozhoduje ve věcech, jejichž rozhodnutím není příslušný jiný orgán strany. Rozhoduje o vzniku stranických sdružení, o jednacích řádech grémií, dále pak o procesním řádu pro přijetí rozhodnutí členy, rozdělení prostředků ze státního stranického financování, o rozpočtu a finančním plánování nebo rozhoduje o návrzích, které mu byly postoupeny spolkovým sjezdem. Členy konventu jsou spolkový pokladník, čtyři další zvolení členové spolkového předsednictva a 50 zástupců zemských spolků, kteří jsou voleni každý druhý rok. Členové spolkového předsednictva se nemohou stát zemskými zástupci. Konvent má dva rovnocenné předsedy, kteří jsou voleni spolkovým předsednictvem a zemskými spolky z řad konventu. Skupiny podávající návrhy jsou řádní členové konventu, členská sdružení, případně zemské sjezdy, spolkové

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 11.

¹¹² Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 12.

předsednictvo, zemské spolky, komise konventu nebo 50 členů. Konvent zřizuje ještě další výbory jako konferenci pokladníků nebo výbor pro stanovy.¹¹³

Spolkové předsednictvo se skládá ve dvou nebo třech spolkových mluvčích, třech zástupců spolkových mluvčích, spolkového pokladníka, zástupce spolkového pokladníka, zapisovatele a šesti dalších členů. Spolkové předsednictvo řídí stranu na základě rozhodnutí spolkového sjezdu a konventu. Veškeré nakládání s financemi má na starosti spolkový pokladník, který pravidelně informuje spolkové předsednictvo o finančních záležitostech strany. Spolkové předsednictvo je zastupováno dvěma členy předsednictva, z nichž minimálně jeden je spolkový mluvčí nebo zástupce spolkového mluvčího nebo pokladník, a to v soudních i mimosoudních záležitostech strany. Zasedání předsednictva se koná obvykle každý měsíc a je svoláno na žádost spolkového mluvčího a souhlasem dalších spolkových mluvčích, nebo na žádost třetiny členů předsednictva. Předsednictvo je usnášeníschopné, pokud je přítomna alespoň polovina členů, volí prostou většinou a zasedání může probíhat i formou telefonní konference nebo písemnou či elektronickou podobou.¹¹⁴

Poslední orgán je evropské volební shromáždění, které se skládá z delegátů zemských svazů a volí kandidáty do Evropského parlamentu a jejich zástupce. Rozhoduje o volebním programu AfD pro evropské volby.¹¹⁵

Další zajímavostí je zakotvení mládežnického politického uskupení Mladá alternativa pro Německo (die junge Alternative für Deutschland – JA) ve stanovách, které má rozšiřovat myšlenky AfD mezi mladými, přičemž toto uskupení má svou personální, finanční a programovou autonomii včetně autonomii ohledně stanov. Předsednictvo této organizace se musí skládat z řádných členů AfD. Člen JA má přístup i na jednání spolkového předsednictva, konventu nebo spolkového sjezdu, ovšem bez hlasovacího práva.¹¹⁶

Na základě prostudování stanov lze zjistit, že strana je založena na rozdělení moci mezi více členů strany, dokonce i samotný post mluvčího/předsedy je rozdělen na dva až tři mandáty. Stejně jako u SPD i AfD můžeme vidět snahu kontroly periferie celkem například v záležitosti přijímání nových členů, kdy spolková úroveň chce mít přehled o kandidátech na

¹¹³ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 13-15.

¹¹⁴ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 15-16.

¹¹⁵ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 17

¹¹⁶ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 17-18.

nové členy. Jejich seznam je vždy zemskými předsednictvy odeslán ke spolkovému předsednictvu, pokud se spolkové předsednictvo do měsíce neozve s námitkou ohledně přijetí nového člena, je považováno, že kandidát se stává novým členem. Strana si také hlídá, zda některých z kandidátů na člena strany není členem extrémistické organizace, pokud ano, není návrh na členství schválen. Pokud byl v minulosti členem takovéto organizace a uvede tuto informaci v přihlášce ke členství, hlasuje příslušné zemské předsednictvo a pro jeho přijetí je nutná dvoutřetinová většina. Pokud dojde k situaci, že již přijatý člen nebo kandidát na nového člena takovou informaci zatají, je takovýto člen vyloučen nebo jeho žádost zamítnuta.¹¹⁷

Postoj strany k Evropské unii je naznačen i ve stanovách, které označují Evropský parlament jako „parlament“ (das Europäische „Parlament“), dále pak ve stanovách není věnováno moc pozornosti ani orgánu evropského volebního shromáždění.¹¹⁸

Na základě rozboru stanov je jasné, že funkce spolkového mluvčího je rozdělena mezi dva až tři členy strany, přičemž každý orgán má přesně určené kompetence, což se liší od stanov například hnutí SPD, kde i pozice předsedy má v mnoha případech hlasování právo veta.

5.3.4 Program

Program Alternativy pro Německo se skládá z preambule a celkem 14 kapitol, které se věnují různým oblastem, například demokracie a základní hodnoty, Evropa a euro, zahraniční a bezpečnostní politika nebo třeba kultura, jazyk a identita. V každé z těchto kapitol je vysvětlen postoj strany a návrh na řešení sporných bodů. Je dostupný v německém, anglickém, francouzském, španělském, ruském, českém a maďarském jazyce.

V oblasti politiky se strana odvolává podobně jako hnutí SPD (viz kapitola *Bližší analýza strany Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura*, podkapitola *Program*) ke švýcarskému modelu přímé demokracie, kde občané mají možnost se přímo vyjádřit k jednotlivým návrhům zákonů. V rámci referend by byla možnost hlasovat o mezinárodních smlouvách, změnách ústavy nebo finančních záležitostech státu. Spolu s tím by měla být prosazena přímá volba prezidenta, která je nyní v rukou Spolkového shromáždění

¹¹⁷ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 2-3.

¹¹⁸ Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf> S. 17.

(Bundesversammlung). To se skládá z členů Spolkového sněmu (Bundestag) a stejného počtu zemských zástupců jednotlivých zemských parlamentů (Länderparlamente). Ti volí prezidenta na pětileté volební období. Tato volba je stranou AfD kritizována, protože dochází k tajným dohodám mezi jednotlivými politickými stranami, které jsou netransparentní. V souvislosti s politickými stranami přináší i kritiku vůči tzv. politikům z povolání. Strana chce zavést nový způsob volby jak do Spolkového sněmu tak i do zemských parlamentů, kdy by voliči disponovali více hlasy a mohli tak označit více kandidátů, k získání mandátu by byl zapotřebí určitý počet hlasů pro konkrétního kandidáta. Dále by chtěla ustanovit maximální počet volebních období jednoho poslance na čtyři volební období, kromě přímo volených zástupců. Další změnou by bylo oddělení mandátu poslance od politické funkce v rámci exekutivy, tj., že kancléř ani členové vlády by nebyli členy Spolkového sněmu. Spolkový sněm by se měl snížit na maximální počet 471 poslanců z úsporných důvodů. Politici by se měli rovněž vzdát nebo vykonávat v omezené míře funkce, které vykonávali do té doby, než se stali poslanci, aby se tak mohli naplno věnovat svému mandátu a aby se tímto způsobem mohl potlačit lobbismus v nejvyšších sférách politiky. Toto nařízení je v současné době platné pro všechny členy AfD podle §19 jejich stanov. V neposlední řadě AfD navrhuje začlenit do německého právního systému i finanční rozpočtovou zpronevěru, jakožto trestný čin neehospodárného nakládání se státními prostředky.¹¹⁹

Z hlediska ekonomiky se chce AfD více zaměřit na prosazování národních ekonomických zájmů Německa. Strana prosazuje volnou hospodářskou soutěž bez přílišných intervencí ze strany státu. Dále chce zredukovat byrokracii a daňově ulehčit malým a středním podnikům, které jsou hnací silou německé ekonomiky.¹²⁰

Program strany je poměrně rozsáhlý a vyjadřuje se k mnohým tématům. Součástí programu je kapitola *Školy, vysoké školy a výzkum* (Schule, Hochschule und Forschung), kde se strana ostře vymezuje proti kvótám na základě pohlaví v jakékoli oblasti, oboru „Gender-Studies“, který považuje za podryvání tradičních hodnot rodiny a rozdělení rolí v ní nebo umělé přetváření německého jazyka na gendrově neutrální.¹²¹

¹¹⁹ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Demokratie und Grundwerte*. [online]. cit. [12. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 7-14.

¹²⁰ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Wirtschaft, digitale Welt und Verbraucherschutz. Finanzen und Steuern*. [online]. cit. [12. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 66-71, 72-77.

¹²¹ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Schule, Hochschule und Forschung*. [online]. cit. [12. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 55.

Program se místy odklání od tradiční politické rétoriky spíše k rétorice lidové, můžeme to vidět na příkladu některých výroků popisující politickou situaci v Německu jako „politická třída politiků z povolání“ (eine politische Klasse von Berufspolitikern),¹²² „jedná se o politický kartel“ (es handelt sich um ein politisches Kartell),¹²³ „nedotknutelná národní suverenita jako základ je fikcí“ (die unantastbare Volkssouveränität als Fundament unseres Staates als Fiktion),¹²⁴ „neomezená moc stran a jejich vykořisťování (tunelování)¹²⁵ státu poškozují naši demokracii“ (die Allmacht der Parteien und deren Ausbeutung des Staates gefährden unsere Demokratie)¹²⁶.

Z toho vyplývá, že strana nejen z hlediska rétoriky (viz výše), ale i z hlediska vidění politické situace, kdy staví lid proti „politické třídě“ (eine politische Klasse), vykazuje známky populismu. Výběr témat je rovněž typický pro strany populistického způsobu sebezprezentace.

V dalších podkapitolách se zaměřím na nejdůležitější témata programu strany Alternativy pro Německo, jako jsou protiimigrační politika, rodinná politika a euroskeptismus.

5.3.4.1 Protiimigrační a protiislámská politika

Než se začnu více věnovat samotnému tématu protiimigrační a protiislámské politiky strany AfD, je důležité i zmínit kontext, ve kterém se postoj strany utváří. Uprchlíká krize, která vypukla v roce 2015, se zejména dotkla zemí, které se nacházejí na vnějších hranicích Evropské unie, zejména těch přímořských. Německo společně s Francií a Řeckem patřilo k zemím, kde byl zaznamenán největší počet žadatelů o azyl.¹²⁷ Německo v roce 2015 zaznamenalo přes 890 000 žádostí o azyl, v roce 2016 byl zaznamenán pokles na 280 000 a

¹²² Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Demokratie und Grundwerte*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 8.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Pojem „tunelování“ se uvádí v českém překladu volebního programu AfD na str. 13.

¹²⁶ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Demokratie und Grundwerte*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 8.

¹²⁷ EUROSTAT. *Number of (non-EU) asylum seekers in the EU and EFTA Member States, 2017 and 2018 (thousands of first time applicants)*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_\(non-EU\)_asylum_seekers_in_the_EU_and_EFTA_Member_States,_2017_and_2018_\(thousands_of_first_time_applicants\)_YB19.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_(non-EU)_asylum_seekers_in_the_EU_and_EFTA_Member_States,_2017_and_2018_(thousands_of_first_time_applicants)_YB19.png)

v roce 2017 to bylo 187 000 žádostí.¹²⁸ Pro porovnání s Českou republikou bylo v roce 2015 podáno 1 525 žádostí o azyl, v roce 2016 1 477 a v roce 2017 1 450.¹²⁹ Situace, kdy se Německo stává cílovou zemí pro nově příchozí žadatele o azyl, kteří jsou následně podezříváni například ze Silvestrovských událostí v Kolíně nad Rýnem, kde mělo dojít k sexuálnímu násilí a okrádání, a neschopnosti státních složek na tyto události reagovat, vnesla mezi německou veřejnost nejistotu. Nejlépe tuto situaci vystihuje článek v deníku *Süddeutsche Zeitung*, který napsal, že není rozhodující, jestli se jedná o nové nebo staré uprchlíky nebo vůbec žádné a že rozhodující je nejistota, že stát nezvládá situaci v zemi („[Es] ist gar nicht entscheidend, ob es sich um alte, neue oder überhaupt um Flüchtlinge handelt. Entscheidend ist die Unsicherheit, dass der Staat eine Situation nicht mehr beherrscht.“).

Strana jako základní řešení nabízí střežení hranic Evropské unie, které ale není dostačující, a proto si Německo vybuduje opět síť hraničních přechodů, díky nimž bude zajištěna vnitřní bezpečnost.¹³⁰

Stejně jako SPD i AfD rozlišuje migranty na legální a nelegální (iregulární).¹³¹ Za legální se považují uprchlíci, kterým reálně v jejich zemi původu hrozí nebezpečí. Ty chce strana chránit a poskytnout jim azyl do doby, než konflikt v zemi původu pomine, poté budou navraceni zpět. Za nelegální migranty se označují ti, kteří nelegálně přicházejí do Německa z jiných, především ekonomických důvodů. Dalším bodem pro řešení migrační krize je zřizování azylových středisek v sousedních, bezpečných zemích, kde budou uprchlíci žádat o azyl, žadatelé, kteří se již nachází v Evropě, by měli být navraceni do těchto center. S tímto by mělo pomoci i zjednodušení práva na vyhoštění.¹³²

Strana prohlašuje, že islám k Německu nepatří, ale zároveň rozlišuje ve své rétorice mezi muslimy, kteří se integrovali do většinové společnosti, a těmi, kteří se naopak radikalizují a nevyznávají demokratické hodnoty nebo dokonce proti nim bojují. Z tohoto

¹²⁸ BAMF. *Migrationsbericht 2016/2017*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Migrationsberichte/migrationsbericht-2016-2017.pdf;jsessionid=93A99C7F71C9118B58E9A6E21E8BA82E.1_cid286?_blob=publicationFile S. 125.

¹²⁹ MV ČR. *Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých letech (1990-2016). Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2017*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2017.aspx>

¹³⁰ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Innere Sicherheit und Justiz*. [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 27.

¹³¹ Pojem „iregulární“ se nachází v českém překladu programu AfD na s. 59.

¹³² Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Einwanderung, Integration und Asyl*. [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 59-61.

důvodu chce zavést kontrolu státu nad islámem, která by spočívala ve státním povolení pro muslimské kazatele, nebo zavedení bohoslužeb v němčině s výjimkou citací z Koránu. Dále považuje minarety a volání muezzinů neslučitelné s existencí dalších vyznání nebo nošení šátku za neslučitelné s německou kulturou, která brání integraci ženy do společnosti. Šátek jako takový je brán jako náboženský „symbol podřízenosti muslimských žen mužům“ ([ein] Zeichen der Unterordnung von muslimischen Frauen unter den Mann).¹³³

Strana AfD na události a pocity voličů (výše popsané) reaguje tímto programem nejlépe, jak dále dokládají i výzkumy z řad voličů AfD, kteří stranu označili jako jedinou, která chápe nejistotu obyvatel a je pro omezení vlivu islámu v zemi (viz podkapitola *Voliči*).

5.3.4.2 Rodinná politika¹³⁴

Strana v pojetí rodinného života vyjadřuje silně konzervativní vidění manželství jako svazku muže a ženy, z tohoto důvodu se i negativně staví k podpoře oboru „Gender-Studies“, který pouze rozdmýchává neshody mezi oběma pohlavími.

V první řadě se chce zaměřit na finanční podporu rodin, a to bezúročnými půjčkami státem. Také rodiče, kteří jsou ještě studenti, nebo jsou krátce po ukončení studia, by byli osvobozeni splatit studentský úvěr.

Důležitá je pro ně i pozice matky na pracovním trhu, kdy by ženy neměly být nezáhodnocovány, chce tedy zavést pro ně větší sociální i finanční spravedlnost.

AfD ve svém programu také zdůrazňuje, že narůstající migrace není řešením negativně se vyvíjející demografické struktury a že by měly být vytvořeny takové podmínky, které by mladé lidi motivovali mít rodiny s větším počtem dětí.

5.3.4.3 Euroskeptismus a eurokracie¹³⁵

Strana zásadně odmítá pojetí Evropské unie jako vytvoření „Spojených států Evropy.“ Proto by chtěla EU reformovat, a pokud by tato reforma nebyla možná, navrhuje odchod

¹³³ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Kultur, Sprache, Identität*. [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 46-50.

¹³⁴ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Familien und Kinder*. [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 40-44.

¹³⁵ Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland. Europa und Euro*. [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf S. 16-22.

Spolkové republiky Německo z EU, nebo zrušení EU a znovuzaložení původního Evropského hospodářského společenství (EHS).

Kritika ze strany AfD se zaměřuje především na ohrožení demokratických principů a principů suverenity každého jednotlivého státu Unie. Strana také požaduje zrušení eurozóny, která je z jejího pohledu nevýhodná pro německou ekonomiku. Euro je podle vysvětlení strany umělou měnou, která odporuje základním principům volného tržního hospodářství, jako například intervence EU, Evropské centrální banky a Evropského stabilizačního mechanismu do suverenity států rozhodovat o správě svých financí v souvislosti se záchrannou politikou. Tyto zásahy a další nařízení jsou v programu nazvány jako „eurokracie“ (die Eurokratie). Voliči by také měli mít možnost v rámci referenda rozhodnout o setrvání Německa v eurozóně.

Dále se strana silně ohrazuje proti rozšiřování Evropské unie o další státy, zejména pak odmítá vstup Turecka do EU.

5.3.5 Komunikace s voliči

Podobně jako je tomu u strany SPD, tak i AfD komunikuje se svými voliči především za pomoci sociálních sítí jako je Facebook a Twitter. Dalšími informačními kanály, kterými strana oslovuje nejen své voliče, jsou i internetové stránky nebo stranický magazín *AfD Kompakt*.

Z hlediska sociálních sítí není strana AfD tolik aktivní jako tomu bylo u strany SPD. AfD přidává v průměru tři příspěvky na svůj hlavní facebookový profil denně, v případě hnutí SPD je tomu v průměru šest denně. Provázanost facebookových profilů jednotlivých zemských spolků s hlavním profilem strany není tak patrná jako u SPD. Každý profil zemského spolku je tvořen jiným obsahem, který není navzájem přejímán a je určen pro danou spolkovou zemi.

Stranický magazín *AfD Kompakt* funguje jak v tištěné, tak v elektronické podobě, přičemž ho doplňuje ještě kanál na stránkách Youtube. Elektronická verze je aktualizována každý den, najdeme zde vyjádření straníků, dění z jednotlivých stranických orgánů nebo zemských spolků.

5.3.6 Předvolební kampaň

Strana vedla předvolební kampaň především skrze své sociální sítě. Velkou pozornost však vzbudily i volební plakáty, které se nesly ryze emotivními hesly jako „Burky?“ My

jsme na bikiny.“ („Burkas?“ Wir steh'n auf Bikinis.)¹³⁶, „Islám?“ Nepatří k naší kuchyni.“ („Islám?“ Passt nicht zu unserer Küche)¹³⁷ nebo „Nové Němce?“ Ty si uděláme sami.“ („Neue Deutsche?“ Machen wir selber.)¹³⁸ Ústředními tématy se tak stala antiimigrační a rodinná politika a kritický postoj vůči Evropské unii.

5.3.7 Povolební situace

V následující kapitole budou rozebrány volební výsledky strany AfD ve volbách do Spolkového sněmu v roce 2017, voličská základna této strany, její role při sestavování vlády a současná činnost strany ve Spolkovém sněmu i mimo něj.

5.3.7.1 Volební výsledky a vystoupení Frauke Petry

Volby do Spolkového sněmu v roce 2017 dopadly pro AfD, jakožto nové politické uskupení, velmi dobře. S výsledkem 12,6% hlasů si získala 94 poslanců a stala se třetí nejsilnější stranou zastoupenou ve Spolkovém sněmu.

Den po volbách oznámila spolková mluvčí Frauke Petry, že se vzdává své funkce a odchází i ze strany, jelikož cítí sílící radikalizaci v řadách AfD pod vedením radikálního křídla Der Flügel. Spolu s ní odešlo i několik dalších dlouholetých členů AfD. Frakce nyní má 91 poslanců.

5.3.7.2 Voliči

Statistiky mapující výsledky voleb také ukazují, jak se rozhodovali voliči v bývalém západním Německu (BRD) a v nových spolkových zemích, tj. bývalém východním Německu (DDR). V bývalém západním Německu získala strana AfD 10,7% hlasů¹³⁹, kdežto v bývalém východním Německu získala 21,9% hlasů¹⁴⁰, což svědčí o značném rozporu mezi volebními preferencemi občanů bývalého východního a západního Německa.

¹³⁶ IDNES.CZ. *Nové Němce si uděláme sami. Plakáty AfD čeří nudnou volební kampaň.* [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/nemecko-volby-merkelova-afd-2017.A170911_095259_zahranicni_aha

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ ARD. *Bundestagswahl 2017. Westdeutschland (mit Berlin-West)*. [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2017-09-24-BT-DE/charts/index-content/chart_220487.shtml

¹⁴⁰ ARD. *Bundestagswahl 2017. Ostdeutschland (mit Berlin-Ost)*. [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2017-09-24-BT-DE/charts/index-content/chart_220488.shtml

Z průzkumů vyplývá, že voliči AfD nejvíce ze všech voličů volili AfD především ze zklamání politickou situací, nikoli z přesvědčení. Tento fakt uvedlo 61% voličů AfD.¹⁴¹ Dále se také můžeme dozvědět, že až 42% voličů se cítí v Německu oproti ostatním spíše znevýhodněni.¹⁴² Dále 99% voličů AfD vypovědělo, že tato strana rozumí více než jiné strany, že se mnoho lidí necítí bezpečně, a že se ztotožňují s myšlenkou omezení vlivu islámu v Německu.¹⁴³ 96% voličů uvedlo, že souhlasí s omezením přílivu běženců a 85% voličů uvedlo, že AfD je jedinou stranou, jejíž volbou mohou vyjádřit protest.¹⁴⁴

Ohledně přesunu voličů má strana AfD prvenství v té rovině, že přivedla k volebním urnám nejvíce nevoličů ze všech politických stran, a to skoro 1,3 milionů voličů. Dále volil tuto stranu jeden milion bývalých voličů CDU, půl milionu bývalých voličů SPD a 430 000 bývalých voličů Levice.¹⁴⁵

Z těchto analýz se dá usuzovat, že voliči AfD jsou nespokojeni se stávající politickou situací v Německu. Ve většině případů berou volbu této strany jako jedinou možnou variantu, jak vyjádřit tuto nespokojenost. Všichni voliči cítí potřebu regulace přílivu imigrantů a omezení vlivu islámu v Německu, tudíž v tomto bodě plně ztotožnili s volebním programem AfD.

5.3.7.3 Sestavování vlády

Strana AfD se žádným způsobem nepodílela na jednání o vládní koalici. Původní jednání vedla vítězná CDU/CSU se stranou Zelení a FDP, čímž by vznikla tzv. Jamaika-Koalice. Jednání však byly v listopadu 2017 ukončeny ze strany FDP. Následně CDU/CSU vyjednávala se stranou SPD a v březnu 2018 došlo k potvrzení tzv. velké koalice.

¹⁴¹ ARD. *Bundestagswahl 2017. Wahlentscheidung erfolgte aus...* [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2017-09-24-BT-DE/charts/umfrage-aktuellethemen/chart_209038.shtml

¹⁴² ARD. *Bundestagswahl 2017. Im Vergleich zu anderen hier...* [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2017-09-24-BT-DE/charts/umfrage-aktuellethemen/chart_209036.shtml

¹⁴³ WELT. *Welche Parteien die meisten Stimmen an die AfD verloren.* [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article168989573/Welche-Parteien-die-meisten-Stimmen-an-die-AfD-verloren.html#cs-lazy-picture-placeholder-01c4eedaca.png>

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ WELT. *Welche Parteien die meisten Stimmen an die AfD verloren.* [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article168989573/Welche-Parteien-die-meisten-Stimmen-an-die-AfD-verloren.html#cs-lazy-picture-placeholder-01c4eedaca.png>

5.3.7.4 Současná aktivita strany AfD¹⁴⁶

Strana AfD do března 2019 podala celkem 77 návrhů na změnu zákona, z toho 11 jich bylo podáno ve spolupráci s jinou parlamentní stranou. Z 66 vlastních návrhů bylo 26 odmítnuto k projednávání a 36 návrhů se dostalo dále k projednávání v jednotlivých výborech. Žádný návrh zákona ani pozměňovací návrh zákona nebyl přijat Spolkovým sněmem.

Na této situaci se prokazuje fakt, že strana v rámci Spolkového sněmu není schopna přesvědčit ostatní strany pro své návrhy, tudíž se v tomto orgánu ocitá v izolaci a není sama schopna prosadit své návrhy.

6 Shrnutí výsledků analýzy

Na základě provedené analýzy obou politických stran nyní shrnu výsledky, ke kterým jsem ve své práci došla. Nejprve poukážu na populistické znaky, kterými se daná politická strana vyznačuje, následně budu obě strany mezi sebou porovnávat a vytyčím základní rozdíly a shody mezi nimi.

6.1 Hnutí SPD a jeho základní charakteristika

Hnutí SPD se z hlediska populistických znaků vyznačuje jedním, výrazným vůdcem, který vystupuje za celé hnutí nejen mediálně, ale i jako osoba oprávněná k právním úkonům. Jasným důkazem je i prosazení jména Tomia Okamury v oficiálním názvu hnutí SPD (Svoboda přímá demokracie – Tomio Okamura). Dále jedinečnost tohoto postu je i zakotvena ve stanovách hnutí, kde předseda má ve věcech rozhodování právo veta a také rozhoduje a vyřizuje záležitosti, které nejsou ve stanovách uloženy jinému orgánu hnutí.

Z hlediska rétoriky se SPD zaměřuje především na lidovou mluvu s emotivním zabarvením, která užívá pojmů jako „selský rozum,“ „slušní občané“ nebo „zkorumpované elity.“ V jejich rétorice je také nesnadné rozlišit od sebe pojmy jako muslim a terorista, které jsou často zaměňovány jeden za druhý nebo dávány do přímé spojitosti.

Znaky, kterými se hnutí vyznačuje, jsou typické i pro populistické strany jako vyzdvihování vlastního národa nad jinými etniky či skupinami cizinců, prosazování přímé demokracie švýcarského typu, ohrazování se proti globalizaci a Evropské unii, která podle

¹⁴⁶ Alternative für Deutschland. *Unsere Arbeit – unsere Anträge*. [online]. cit. [15. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afdbundestag.de/wp-content/uploads/sites/156/2019/04/afd_btf_broschuere_abgelehnte_antraege_web_version.pdf

vyjádření hnutí narušuje suverenitu státu. V neposlední řadě strana bojuje proti nelegální migraci a procesu tzv. „islamizace.“

6.2 Strana AfD a její základní charakteristika

Strana AfD se na rozdíl od většiny populistických stran liší počtem předsednických postů, který je podle stanov v rozmezí dvou nebo tří postů. Tento znak však přináší mnohé problémy do vnitřní struktury strany a zejména boj o tyto posty.

Rétorika strany opět užívá emočně zbarvená sousloví, kterými cílí na voliče za účelem vzbuzení obav a emocí, které by mohly voliče aktivizovat.

K základním znakům strany patří opět upřednostňování vlastního národa, prosazování přímé demokracie, přeměna Evropské unie na bývalé Evropské hospodářské společenství (pokud by tato přeměna nebyla možná, nabízí variantu odchodu Německa z EU), řešení problému migrace a změna zákonů, díky kterým by stát získal kontrolu nad církvemi (přičemž je tato změna zamýšlena především proti islámu). Všechny tyto znaky jsou typické pro populistické strany.

6.3 Porovnání SPD a AfD

Mezi společné znaky hnutí SPD a strany AfD jsou mobilizační témata jako přímá demokracie, protiimigrační politika, prorodinná politika, euroskeptismus nebo potřeba ochrany suverenity státu a národa jako celku. Podobné znaky jsou například patrné i ve způsobu vyjadřování, v komunikaci s voliči skrze sociální sítě, vytváření vlastních informačních platforem a centralizace strany, která je zakotvena i ve stanovách obou těchto politických uskupení.

Strany jsou si také podobné zejména v otázce mediálních skandálů, které na ně uvrhují negativní pozornost, není to však předmětem mého zkoumání proto tyto události uvedu pouze krátce. U SPD je to vystoupení tří poslanců z poslaneckého klubu a následně i z hnutí v březnu 2019, důvodem byly vnitřní rozpory v krajské organizaci v Moravskoslezském kraji.¹⁴⁷ Podobný případ je stal i straně AfD, kdy den po volbách do Spolkového sněmu v roce 2017 odešla předsedkyně strany Frauke Perty s dalšími významnými členy strany, důvodem byly vnitřní rozpory mezi ní a vnitřním radikálním stranickým uskupením Křídlo (Der

¹⁴⁷ iROZHLAS.CZ. *Poslanec Volný vystupuje z Okamurovy SPD. Vadí mu, že jsou v hnutí, neonacisté, rasisté a násilníci*. [online]. cit. [19. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/lubomir-volny-spd-okamura-vystoupeni-ze-strany_1903151612_dbr

Flügel). Dále jsou to vyjádření, která se týkala zejména holokaustu. Ta se setkala zejména s kritikou Björna Höckeho a to v souvislosti s vyjádřením o pomníku holokaustu, který nazval „Denkmal der Schande,“ což lze přeložit dvěma způsoby, a to buď jako „pomník k připomenutí hanby,“ nebo jako „hanebný pomník.“¹⁴⁸ Höcke si tímto výrokem vysloužil celospolečenskou kritiku, zejména pak ze strany Centrální rady Židů v Německu (Zentralrat der Juden in Deutschland), která považuje takovéto výroky v Německu za neakceptovatelné. Ozývala se kritika i z řad jeho vlastních stranických kolegů, zejména od Alice Weidel. Ta prohlásila, že Höckeho výrok znesnadňuje, aby strana byla brána jako seriózní. Ač se Höcke za svůj výrok omluvil, přesto strana utrpěla na své pověsti. Z hnutí SPD se nepřijatelného výroku ohledně holokaustu dopustil i Miloslav Rozner, když označil koncentrační tábor v Letech za „neexistující pseudokoncentrák.“¹⁴⁹ Za nenávistné výroky proti homosexuálům a Romům byl uložen podmíněný trest i bývalému tajemníkovi SPD Jaroslavu Staníkovi.¹⁵⁰

K rozdílům mezi nimi bych zařadila zejména počet předsednických postů. U SPD je volen pouze jeden předseda, kdežto v AfD jsou v současné době předsednické posty dva, dále vnitřní rozdělení uvnitř AfD poukazuje na slabé a nejednotné vedení strany, naproti tomu v SPD je to především předseda, který určuje směřování hnutí. Rozdíl je patrný i v členské základně, která je AfD pečlivě prověřována, zejména v otázce bývalých členství nových členů v extrémistických uskupeních, SPD se zase vyznačuje dvouletou čekací lhůtou pro nově přichodící členy. AfD také založila mládežnickou organizaci pro sympatizanty s její stranou, a to Mladou alternativou pro Německo (JA).

¹⁴⁸ WELT. *Was Höcke mit der „Denkmal der Schande“-Rede bezweckt.* [online]. cit. [19. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article161286915/Was-Hoecke-mit-der-Denkmal-der-Schande-Rede-bezweckt.html>

¹⁴⁹ AKTUÁLNĚ.CZ. *Tábor v Letech? Neexistující pseudokoncentrák, řekl Rozner z SPD. Podle právníků mu hrozí stíhání.* [online]. cit. [19. 4. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/tabor-v-letech-neexistujici-pseudokoncentrak-rekl-rozner-z-s/r~6d949e1a0a6011e8bacfac1f6b220ee8/>

¹⁵⁰ iROZHLAS.CZ. *Soud uložil bývalému tajemníkovi SPD roční podmíněný trest za výroky proti homosexuálům, židům a Romům.* [online]. cit. [19. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jaroslav-stanik-tajemnik-spd-vyroky-proti-mensinam_1904091122_anj

7 Závěr

Práce nastínila problematiku pojmu populismu v odborné literatuře a to konkrétně v otázce definice, typologie, rétoriky a pojetí společnosti, v rámci kterého používá i specifické pojmy jako lid, vůdce, elity, které byly vysvětleny. Dále jsem pracovala i s tezí slučitelnosti populismu a demokracie, přičemž byly vysloveny i pozitivní aspekty populismu ve smyslu upozorňování na problémy, které jsou tradičními stranami opomíjeny, ale také je důležité upozornit na neblahý efekt na celou stranickou sféru politiky, který může strhnout i tradiční strany k částečně populistickému stylu.

Po volbách do PS ČR v roce 2017 se dostaly do dolní komory parlamentu hned dvě politická hnutí, která mají za svůj politický styl právě populismus, a to ANO 2011 a Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura. Hnutí ANO dokonce vyhrálo volby, hnutí SPD se umístilo na čtvrtém místě. Právě SPD jsem analyzovala ve své práci, přičemž byly ukázány hlavní populistické znaky jako například jeden vůdce, který vystupuje za celou stranu, přičemž ostatní členové jsou upozaďováni a celé hnutí je tak centralizováno kolem předsedy, který má i ve stanovách výsostní postavení. Dále bylo poukázáno i na místy lidový jazyk, který hnutí používá ve svých projevech, bipolární vidění společnosti nebo komunikační média. Z hlediska hlavních programových bodů se hnutí drží témat jako migrace, euroskeptismus nebo zavedení přímé demokracie. Hnutí v Poslanecké sněmovně je aktivní a podařilo se mu v součinnosti i s jinými stranami prosadit některé své návrhy.

V SRN se v roce 2017 do Spolkového sněmu probjovala jako třetí nejsilnější strana Alternativa pro Německo, která závratně posílila oproti volbám v roce 2013, kdy volební výsledek skončil těsně pod 5% klauzulí, ale i tak byl výsledek obrovským překvapením vzhledem k tomu, že strana byla založena začátkem roku 2013. Na rozdíl od SPD nemá AfD jednoho stálého vůdce, ale je postavena na dvou až třech spolkových mluvčích, kteří vystupují jako předsedové. I z hlediska stanov lze usuzovat, že strana je (stejně jako SPD) silně centralistická, ale předsedové nemají zvláštní výsady v procesu rozhodování. Jazyková složka komunikace opět vyjadřuje bipolární vidění společnosti, silný odpor vůči islámu nebo euroskeptismus. Aktivita strany je také značná, ale nepodařilo se jí zatím prosadit žádný návrh ve Spolkovém sněmu od roku 2017, což svědčí o jisté izolaci a neochotě ostatních stran s AfD kooperovat v této instituci.

8 Seznam Literatury

BASTL, Martin. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3797-3.

DANICS, Štefan a Ladislava TEJCHMANOVÁ. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

HANUŠKA, David. *Alternativa pro Německo?*. Praha: Naše vojsko, 2018. ISBN 978-80-206-1764-4.

KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1.

KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN 978-80-246-3439-5.

MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Praha: Dybbuk. 2018. ISBN 978-80-7438-183-6.

OKAMURA, Tomio a Jaroslav NOVÁK VEČERNÍČEK. *Umění přímé demokracie: kam dál, Česko?*. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1963-5.

TABERY, Erik. *Opuštěná společnost. Česká cesta od Masaryka po Babiše*. Praha: Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-849-7.

Ústava ČR: Listina základních práv a svobod; Parlament, volby, Ústavní soud, Ombudsman, ministerstva; Antidiskriminační zákon, Zákon o Sbírce zákonů; Volba prezidenta: redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, 1995. ÚZ. ISBN 978-80-7208-808-9.

URBINATI, Nadia. *Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid*. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-3661-0.

Internetové odkazy

Alternative für Deutschland. *Die Bundessatzung*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/07/AfD-Bundessatzung-Stand-vom-1.-Juli-2018.pdf>

Alternative für Deutschland. *Programm für Deutschland*. [online]. cit. [12. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2018/01/Programm_AfD_Online-PDF_150616.pdf

Alternative für Deutschland. *Unsere Arbeit – unsere Anträge*. [online]. cit. [15. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.afdbundestag.de/wp-content/uploads/sites/156/2019/04/afd_btf_broschuere_abgelehnte_antraege_web_version.pdf

ARD. *Bundestagswahl 2017. Deutschland Wahlergebnis*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2017-09-24-BT-DE/charts/index-content/chart_220484.shtml

BAMF. *Migrationsbericht 2016/2017*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Migrationsberichte/migrationsbericht-2016-2017.pdf;jsessionid=93A99C7F71C9118B58E9A6E21E8BA82E.1_cid286?_blob=publicationFile

Centrum pro výzkum veřejného mínění. *Stranické preference a volební model v září 2017*. [online]. Praha: CVVM. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/volby-a-strany/4418-stranicke-preference-a-volebni-model-v-zari-2017>

Deutscher Bundestag. *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. III. Der Bundestag*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_03-245126

Deutscher Bundestag. *Sitzverteilung im 19. Deutschen Bundestag*. [online]. cit. [8. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/parlament/fraktionen?url=L3BhcmxhbWVudC9wbGVudW0vc210enZlcnRlaWx1bmdfMTI3cC9zaXR6dmVydGVpbHVuZzE5LTUyOTUyNA==&mod=mod485836>

EUROSTAT. *Number of (non-EU) asylum seekers in the EU and EFTA Member States, 2017 and 2018 (thousands of first time applicants)*. [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_\(non-EU\)_asylum_seekers_in_the_EU_and_EFTA_Member_States,_2017_and_2018_\(thousands_of_first_time_applicants\)_YB19.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_(non-EU)_asylum_seekers_in_the_EU_and_EFTA_Member_States,_2017_and_2018_(thousands_of_first_time_applicants)_YB19.png)

IDNES.CZ. *Nové Němce si uděláme sami. Plakáty AfD čerí nudnou volební kampaň*. [online]. cit. [14. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/nemecko-volby-merkelova-afd-2017.A170911_095259_zahranicni_aha

MEDIAN, s. r. o. *Sněmovní volební model, září 2017*. [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.median.eu/cs/volebni-model-median-zari-2017/>

MV ČR. *Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých letech (1990-2016). Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2017.* [online]. cit. [13. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2017.aspx>

Oddělení institucionální komunikace ÚV ČR. *Politické skupiny v EP.* Praha: Web Euroskop [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9254/sekce/politicke-skupiny-v-ep/>

OKAMURA, Tomio. *O mně.* [online]. cit. [25. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.tomio.cz/o-mne/>

OKAMURA, Tomio. In: Facebook. [online]. 1. 4. 2019. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/photos/a.388977287779759/2495749953769138/?type=3&theater>

OKAMURA, Tomio, Radim FIALA a Jaroslav HOLÍK. *Petice za referendum o vystoupení z Evropské unie.* Petice24.com [online]. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.petice24.com/petice_za_referendum_o_vystoupeni_z_evropske_unie

PS ČR. *Sněmovní tisk.* [online]. cit. [7. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw>

PŠENIČKA, Jiří. *Okamurovy noviny předěláme na politický bulvár. Extremistu z Tomia dělají média, říká vydavatel.* Aktuálně.cz [online]. Praha: Economia a.s. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/okamurovy-noviny-predelame-na-politicky-bulvar-extremistu-z/r~91a64746d42211e7af7dac1f6b220ee8/>

RICE-OXLEY, Mark a Kalia AMMAR. *How to spot a populist.* The Guardian: 2018. [online]. [cit. 22. 3. 2019]. ISSN 0261-3077. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/news/2018/dec/03/what-is-populism-trump-farage-orban-bolsonaro>.

SPD. *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura* [online]. cit. [29. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/stanovy-16-8-23016.pdf>.

SPD. *Volební program hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura.* [online]. cit. [2. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/program>

SPD. *Výroční zpráva za rok 2017.* [online]. cit. [3. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/uploads/stranky/6/dokumenty/vyrocní-financni-zprava-2017.pdf>

THRAUMB, Jaroslav. *Okamurova SPD těžce cenzuruje své odpůrce. Stránka na Facebooku to dokumentuje*. Forum 24 [online]. Praha: Forum 24 a.s. cit. [1. 4. 2019]. Dostupné z: <https://forum24.cz/spd-tezce-cenzuruje-sve-odpurce-stranka-na-facebooku-to-dokumentuje/>

UNWORT DES JAHRES. *Unwort des Jahres 2010*. [online]. cit. [9. 4. 2019]. Dostupné z: <http://www.unwortdesjahres.net/index.php?id=112>

WELT. *Welche Parteien die meisten Stimmen an die AfD verloren*. [online]. cit. [11. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article168989573/Welche-Parteien-die-meisten-Stimmen-an-die-AfD-verloren.html#cs-lazy-picture-placeholder-01c4eedaca.png>